DEVRE : X CİLT : 1 İÇTİMA : F.

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Üçüncü İnikat

24 . V . 1954 Pazartesi

Münderecat

	Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	**20**
2. — Havale edilen kâğıtlar	**20**
3. — Tahlifler	**20**
1. — Sivas Mebusu Ahmet Özel'in tahlifi	20
4. — Riyaset Divanının Heyeti Umumiyeye mâruzatı	**20**
1. — Bursa ve İstanbul mebusluklarına seçilen Celâl Bayar'ın, İstanbul Mebusluğunu tercih ettiğine dair takriri (4/66)	20
2. — İçel ve Kayseri mebusluklarına seçilen Refik Koraltan'ın, İçel Mebusluğunu tercih ettiğine dair takriri (4/67)	20 : 21
3. — Aydın ve İstanbul mebusluklarına seçilen Adnan Meideres'in, İstanbul Mebusluğunu tercih ettiğine dair takriri (4/68)	21
4. — İstanbul ve Zonguldak mebusluklarına seçilen Fuad Köprülü'nün, İstanbul Mebusluğunu tercih ettiğine dair takriri (4/69)	21
5. — İstanbul Mebusu Adnan Menderes'in kurduğu hükümetin programı	**21 : 34**
6. — İntihaplar	**35**
1. — Encümenler intihabı	35 : 37,38 : 46
7. — Arizalar ve telgraflar	**46**

1. — SABIK ZABIT HULÂSASI

Birinci Celse

Hakkâri Mebusu Ubeydullah Seven andiçti.

İnikada ara verildi.

İkinci Celse

Başvekil Adnan Menderes tarafından kurulan İcra Vekilleri Heyetinin listesi okundu.

24 . V . 1954 Pazartesi günü saat 15 te toplanılmak üzere inikada nihayet verildi.

Reis
Kayseri Mebusu
Fikri Apaydın

Kâtip
Kayseri Mebusu
İbrahim Kirazoğlu

Kâtip
Kayseri Mebusu
Ömer Mart

2. — HAVALE EDİLEN KÂĞITLAR

Teklif

1. — İdare Âmirlerinin, Büyük Millet Meclisi 1954 yılı Bütçesinde değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi (2/1) (Bütçe Encümenine).

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15

REİS — Refik Koraltan.

KÂTİPLER : Sedat Baran (Çorum), İhsan Gülez (Bolu).

REİS — Çoğunluğumuz vardır, celseyi açıyorum.

3. — TAHLİFLER

1. — Sivas Mebusu Ahmet Özel'in tahlifi

REİS — Yemin etmiyen arkadaşların isimlerini okuyorum, sıra ile kürsüye teşrif etsinler.

Sabri Çonkar (Bolu)... Burada yok mu? (Yok sesleri)

Aziz Köksal (İçel)... (Yok sesleri)

Kemal Atay (İstanbul)... (Yok sesleri)

Hamza Osman Erkan (Kocaeli)... (Hasta sesleri)

Ahmet Özel (Sivas)... (Burada sesleri.)

(Ahmet Özel (Sivas) yemin etti.)

(Alkışlar)

4. — RİYASET DİVANININ HEYETİ UMUMİYEYE MÂRUZATI

1. — Bursa ve İstanbul mebusluklarına seçilen Celâl Bayar'ın, İstanbul Mebusluğunu tercih ettiğine dair takriri (4/66)

REİS — Riyasete gelmiş takrirler vardır:

4/306 Ankara, 18 Mayıs 1954

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine

14 Mayıs 1954 tarihli ve Kanunlar Müdürlüğü 6/11 sayılı yazıları karşılığıdır.

Onuncu Devre için mebus seçildiğim İstanbul ve Bursa intihap dairelerinden İstanbul'u tercih ettiğimi, saygılarımla arz ederim.

C. Bayar

(Alkışlar)

2. — İçel ve Kayseri mebusluklarına seçilen Refik Koraltan'ın İçel Mebusluğunu tercih ettiğine dair takriri (4/67)

Ankara
2258 15 . V . 1954

Yüksek Riyasete

14 . V . 1954 tarih ve 7/12 sayılı yazı karşılığıdır :

İçel Mebusluğunu tercih ettiğimi saygılarımla arz ederim.

İçel Mebusu
Refik Koraltan

(Alkışlar)

3. — Aydın ve İstanbul mebusluklarına seçilen Adnan Menderes'in, İstanbul Mebusluğunu tercih ettiğine dair takriri (4/68)

18 . V . 1954

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine

14 . V . 1954 tarih ve 8/13 sayılı yazınıza karşılıktır :

Onuncu Devre mebusluğu için yapılan intihapta kazanmış olduğum intihap dairelerinden İstanbul'u tercih ettiğimi saygılarımla arz ederim.

Başvekil
Adnan Menderes

(Alkışlar)

4. — İstanbul ve Zonguldak mebusluklarına seçilen Fuad Köprülü'nün, İstanbul Mebusluğunu tercih ettiğine dair takriri (4/69)

Ankara, 17 Mayıs 1954

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine

14 Mayıs 1954 tarihli ve 9 sayılı yazıları cevabıdır :

Onuncu devre umumi seçimlerinde intihap edildiğim iki seçim dairesinden İstanbul'u tercih ettiğimi, derin saygılarımla arz ederim.

Fuad Köprülü

(Alkışlar)

REİS — Meclisin yüksek ıttılalarına arz edilmiştir.

5. — İSTANBUL MEBUSU ADNAN MENDERES'İN KURDUĞU HÜKÜMETİN PROGRAMI

REİS — Şimdi Başvekil Adnan Menderes, kabinesinin programını okuyacaklardır. Söz Başvekilindir.

(Başvekil, soldan, şiddetli ve sürekli alkışlar arasında kürsüye geldi).

BAŞVEKİL ADNAN MENDERES (İstanbul) — Çok muhterem milletvekili arkadaşlarımız,

Hattı hareket ve siyasi noktai nazarımızı, Teşkilâtı Esasiye hükümleri gereğince, beyan ve ifade etmek üzere sözlerime başlarken 10 ncu Büyük Millet Meclisinin muhterem âzalarını Hükümetimiz adına en derin bir hürmet ve muhabbetle selâmlarım.

Aziz arkadaşlarım,

Derhal ifade edelim ki, huzurunuza yeni bir programla gelmiş değiliz. Çünkü bir iktidar değişikliği karşısında bulunmadığımız gibi, Hükümette vâkı değişiklik de sadece nazari olmaktan ileri gitmez. Binaenaleyh partimizin vazife başına geldiği günden itibaren tatbikına başlanan programın, Hükümetimizin hattı hareketi ve siyasi noktai nazarı olarak bundan böyle de tatbikına devam olunacağını tabiî telâkki etmek icabeder. Esasen programımızın bütün muhterem milletvekilleri tarafından bilinmekte olduğu ve ayrıca yine bu programın Meclisin kahir ekseriyetini teşkil eden milletvekillerimiz tarafından seçim mücadeleleri esnasında yurdun her yerinde izah ve müdafaa edilmiş bulunduğu da bir hakikattır.

Bundan başka son seçim mücadelelerinin mihver ve mevzuunu iktidarımızın icraatı teşkil ettiğine ve seçimler de büyük farkla lehimize neticelendiğine göre, bu programın milletçe benimsenmiş olduğunu ifade etmek yerinde olur. (Soldan, bravo sesleri)

Bu sebepledir ki, mâruzatım, daha ziyade dört yıllık hâdiseleri gözden geçirmekten ve müstakbel inkişaflar hakkında görüşlerimizin izahından ibaret olacaktır.

Arkadaşlar,

Müsaade buyurursanız, gözlerimizi arkada bıraktığımız dört yılın hâdiseleri üzerine çevirerek memlekette demokratik hayatın inkişafı bakımından bunları bir tahlile tâbi tutmak suretiyle fikirlerimizi izaha başlıyacağız.

1950 seçimlerinde iktidarın milletçe partimize tevcih edilmiş bulunmasiyle siyasi hayatımızda büsbütün yeni bir devrin açılmış oldu-

ğuna şüphe yoktur. Ancak dört yılı dolduran hâdiselerin ifade ettiği mâna ve netice şudur ki, 1950 - 1954 yıllarını bir intikal devresi saymak daha doğru olacaktır.

Filhakika bir milletin tefekkür ve yaşayış tarzında esaslı tesir ve neticeler yaratan büyük değişklikleri bir anda ve bir hamlede gerçekleştirebilmek mümkün olamıyor. Bir devir kapanıp yenisi başlarken ekseriya araya, intikal devresi diyebileceğimiz bir zaman mesafesi giriyor. İntikal devrelerinde ise yakın âtinin olgunlaşan manzarasını ana çizgileriyle görmek mümkün olduğu kadar mazinin artıklariyle de karşılaşılmak mukadder olur.

Geçmiş dört yılın eskinin ve geçmişin kendisini müdafaa için sarfettiği mezbuhane gayretlerin ve bu yüzden kopan şuursuz bir mücadelenin türlü tecellileriyle dolu olduğu yüksek malûmunuzdur.

Ne gariptir ki, bir zamanlar demokratik rejimin memlekette yerleşmesini türlü cebir ve tazyik vasıtalariyle ve her neviden politika taktikleriyle önlemiye çalışanlar iktidardan düşer düşmez bir anda aşırı ve ölçüsüz hürriyet taraftarı kesilmişler ve huzur ve sükûn içinde hürriyet nizamını kurmak dâvasını bu yanlış ve şuursuz hareketleriyle âdeta tehlikelere mâruz bırakacak derecelerde ifratlara düşmüşlerdir. Son dört yıl onlar için mazileriyle asıl hüviyetlerinin külliyen inkârı devresi olmuş ve tezatlar içinde bocalayıp durmuşlardır.

Yine müsaade buyurursanız geçen dört yılın hâdiselerini hatırlamakta ve hatırlatmakta devam edeyim. Bilindiği gibi bu devre esnasında topluluk hayatımızın en basit ve en ehemmiyetsiz işleri ve hâdiseleri en büyük ve hayati Devlet meseleleri haline getirilerek hücumlara kalkışılmış, memlekette zulüm hâkim olduğu, halkımızı tehyiç ve tahrik edecek şekilde ilân edilmiş ve zulme karşı kıyamın meşruiyeti de ayrıca telkin edilmekten çekinilmemiştir. Asayiş kalmadı, dış emniyetimiz kalmadı, Devletin bütün itibarı sıfıra indi, matbuat mâruz bırakıldığı görülmemiş tazyikler altında beşer takatinin üstünde gayretler sarfetmektedir, yollu hücumlar ve tahrikler her günün meseleleri haline getirildi, dört sene müddet bugünden yarına iktidar değişecekmiş kanaatini vermeye çalışan hareketlere fâsılasız devam olundu ve serbest reyle iş başına gelmiş olan iktidar, kuvvet darbesi ile memleketi ele geçirmiş fiilî ve gayrimeşru bir Hükümete yapılacak muameleye tâbi tutulmaya yeltenildi.

Yine bu dört sene içinde bütün vatan sathı on binlerce sözde siyasi mitinglerin sahnesi haline getirildi. Bu mitinglerde söylenen sözler, hürriyetlerin nasıl kötü kullanıldığının ve fikir hürriyeti adına müstehcen bir sövüp sayma salgınının bütün memlekette ne derecelerde mânevi tahribata sebep olduğunun ibret ve tesir veren örneklerini teşkil eder. İktidarımızdan veya Hükümetten her ne münasebetle olursa olsun bahis açıldığı zaman mutlaka tahkir veya tezyif edici mütalâalar ve sözler ilâve edilmesi daha ilk günden itibaren âdet haline gelmişti.

İşte dört yıllık intikal devresinin kötü mücadele tarzını sadece hatırlatmak maksadiyle böylece geriye doğru ve çok kısa olarak bir göz atmış bulunuyoruz. Bu mücadele tarzı, hususiyle dünya ahvalinin tehlikeli safhalar arzettiği bir devrede, yalnız genç demokrasimiz için değil, memleketimiz için dahi daha müşkül ve ciddî vaziyetler ihdas edebilirdi. Meclis ve Hükümet daima uyanık ve gereken tedbirleri almakta bir an tereddüt göstermiyecek bir azim ve karar sahibi olduğu kanaatini vaktinde herkese anlatmamış olsaydı, birtakım kötü hareketler ve ağır vaziyetlerle karşılaşmak mukadder olurdu.

Hakikat şudur ki, iktidarımız süratli ve müspet icraatiyle vatandaş vicdanında emniyet ve itimadı yerleştirmek imkânını bulduğu için, dört yılı dolduran türlü iftira, tezvir ve tahrikler nispeten tesirsiz kalmıştır. Gerçekten memleketin istiklâl ve masuniyeti bugün için istihsali mümkün en kuvvetli teminata bağlanmış bulunuyor. Şanlı ordumuz günden güne süratle kuvvetlenmekte ve kendisine karşı beslenilen sevgi ve itimat hisleriyle Millî birliğimizin mihrakını teşkil etmektedir. Asırların ihmali neticesi yığılan ihtiyaç ve ıstıraplar en kısa yollardan süratle giderilmeye başlanmıştır ve daha mühimi henüz yenilemiyen müşküllerin de yine kısa zamanda ortadan kaldırılacağı hususunda vatandaş vicdanında kanaat hâsıl olmuş bulunuyor. İmar ve iktisadi kalkınmamız ve bayındırlık işlerimizde görülen bu hamleli çalışmalarla kalkınmamız da muvazi olarak süratle tahakkuk yoluna girmiş bulunmaktadır. Vatandaşlarımız, bütün aksi telkin ve propagandalara rağmen her türlü taz-

yik ve şiddet endişesinden tamamiyle masun olarak yaşamakta ve bütün Devlet teşkilâtının kendi hizmetlerinde ve kendilerine yardımcı olduğunu her vesile ile daima hissetmektedirler. İşte memleketin iç ve dış politika ve tatbikatı bakımından hakiki manzarası bu olması idi dört yıl boyunca fâsılasız olarak idame ettirilen en şiddetli tahrik usulleri birtakım bedbaht hâdiselere yol açabilirdi.

Aziz ve kıymetli arkadaşlarım,

Felâketli hâdiselerin veya elle tutulur kötülüklerin zuhur etmemiş olduğuna bakarak ve bu tezvir ve tahrik usullerine seçimlerde vatandaş lâyık olduğu cevabı vermiştir tevekkülüyle mesele üzerinde durmamak bir basiretsizlik olur kanaatindeyiz. (Soldan, bravo sesleri)

Hakikaten, büyük hâdiselerin zuhur etmemiş olması ve zararların rakamla ifadesi mümkün halde bulunmaması birçoklarımızca zâhir bu haller demokratik idarelerin tabiî tecellilerinden fikrinin edinilmesine sebep olabilir. Bu fikrin yayılması ve yer tutması ise önümüzdeki yıllarda aynı bedbaht mücadele usullerinin devamına ve aynı acı ve zararlı tecrübelerine, tekerrürüne yol açar. Halbuki büyük hâdiseler zuhur etmemiş ve belki elle tutulur nevinden kötülükler ve rakamla ifadesi mümkün zararlar vukua gelmemiş gibi görünebilir. Fakat hakikatte biraz evvel izahına çalıştığımız gibi memleketimizin iç ve dış emniyetini şiddetle alâkadar eden hâdiseleri atlatmış, çok kıymetli zaman ve mesaimizi israf etmiş ve maddi zararlara uğramış bulunduğumuza şüphe yoktur. Demokratik idarenin fena ananeler üzerine kurulmakta olması, vatandaşlar arasında huzur ve karşılıklı itimat ve muhabbetin tezelzüle uğraması, demokrasinin karşılıklı tahkir ve iftira rejimi gibi gözükerek birçok vatandaşlarca hakiki güzellik ve cazibesini kaybetmeye başlaması gibi mânevi zararlarımızı da bunlara ilâve etmek lâzımgelir.

Bütün bunların demokrasinin tabiî netice ve tecellilerinden olduğu fikri tamamiyle yanlış olduğu gibi milletçe zararlarımızın devamına ve memleketimizin birtakım tehlikeli tecrübelere mâruz bırakılmakta devam olunmasına hakkımız olmamak lâzımgelir.

İşte bu sebepledir ki, 1950 - 1954 senelerini bir intikâl devresi saymanın ve acı tatlı hatıralariyle onu tarihin sînesine tevdi etmenin yerinde olacağına inanıyoruz. Bundan böyle yıkıcı ve anarşik usullerin devamını önlemek ve demokrasinin kötü örneklerini değil, fakat insan haysiyet ve şerefine en uygun olan bu idare tarzını; her şeyde olduğu gibi, en iyi neticeler vermiş örneklerine göre tatbik etmek kararındayız .

Hürriyet nizamını her türlü sarsıntılardan korumak, memlekette siyasi huzur ve sükûnla maddi ve mânevi asayişi en mükemmel şekilde tahakkuk ettirmek memleketimizin iç ve dış emniyetini daha da mükemmel hale getirmek ve memleketimizin bir an evvel tam bir refah ve saadete kavuşmasının yollarını bulmak Hükümetimizin hattı hareket ve siyasi noktai nazarının esasını teşkil etmektedir. (Soldan, alkışlar)

Esasen vatandaşlarımız, hürriyet nizamını müstakar bir hale getirmek, istikrarlı bir idareye sahip olmak huzur ve sükûnu içinde asırlık ihtiyaç ve mahrumiyetlerine çare ve tedbirler bulunmasını temin etmek istediğini son seçimlerde izhar ettiği iradesiyle tesbit etmiş bulunuyor.

Bu itibarla 2 Mayısta hiçbir şey olmamış gibi devri sabıkın bütün kötü ârazı ile şuursuz, yıpratıcı ve haysiyetsiz kavgalariyle, yalan ve iftiraya dayanan sözde siyasi mücadele usulleriyle devamına müsaade etmiyeceğiz. (Soldan, alkışlar ve bravo sesleri) Çünkü son seçimler neticeleri, memleketin kaderi üzerinde çok ehemmiyetli ve devamlı tesirleri görülecek olan bir büyük hâdisedir ve son seçimler ondan evvelki intikal devriyle şimdi başlamakta olan safhayı birbirinden kesin suretle ayırmış bulunuyor.

2 Mayısın mânasını biz böyle anlamaktayız.

Çok kıymetli milletvekili arkadaşlarım,

Demokratik idarenin en sağlam teminatını kalplerde ve vicdanlarda ona karşı duyulan hürmet ve hasret hislerinde aramak icabeder. Aynı zamanda demokrasinin her şeyden evvel bir zihniyet, bir yaşayış ve tefekkür tarzı olduğunu unutamayız. O halde demokratik idarenin kuruluşunda, meselenin mânevi cephesi, yani zihniyet inkilâbını tahakkuk ettirmek hususu her tedbirin başında gelir.

Mânevi cephesinden demokrasi, bir terbiye,

nezaket ve müsamaha rejimidir denilebilir. Şereflere, haysiyetlere, insanlık vakarına karşılıklı hürmet göstermek demokratik zihniyetin esasını teşkil eder. Aksine olarak, demagojinin ve şahsiyatın fikir münakaşa ve mücadeleleri yerine kaim olması, hakaretin, iftiranın, sövüp saymanın hattâ hürriyet nam ve hesabına ayaklanma tahriklerine kadar teşebbüslere girişilmesi ve en kötüsü bütün bunların tabiî telâkki olunması demokrasiyi süratle soysuzlaştıran ve onu yokeden sebeplerin ta kendisidir.

İktidarı, muhalefeti ve tarafsızlariyle vatandaşların hiç olmazsa en büyük ekseriyeti bunu böyle anlar, idaresi, adliyesi ve bütün müesseseleriyle Devlet faaliyetlerini bu anlayışa göre tanzim ederse memlekette demokrasinin mânevi iklimi yaratılmış ve demokratik idare en kuvvetli teminatına kavuşmuş olur.

Aziz arkadaşlar,

Rejimimizin ehemmiyetli meselelerini Yüksek Meclisiniz karşısında ve milletimizin huzurunda olduğu gibi ele almak şiarımızdır. Dört yıldır demokrasi nam ve hesabına ne türlü demagojik fikirlerin ve hattâ safsataların yapılmasına çalışıldığı yüksek malûmunuzdur. Bunların mahsus maksatlarla yapılmakta olduğunu derhal anlıyabilmek için bunları nâdide cevherlermiş gibi ileri sürenlerin bir müddet evvel demokrasi aleyhtarı fikirleri ne kadar gayret ve hünerle müdafaa etmiş olduklarını hatırlamak kâfidir. Müşahede buyurmuş olacağınız üzere bütün gayretleri, demokrasiyi şiddetle müdafaa ve daha ileri bir hürriyet taraftarlığı eder gibi görünerek memlekette anarşik bir hal ve manzara yaratmak yollarında sarfolunmaktadır. Ancak bu suretle iktidarımızı yıkmak mümkün olabileceğini ve millet nazarında iadei itibar etmenin tek çaresi bu olduğunu hesaplıyorlar.

Şurasını yüksek dikkatinize arz etmek isteriz ki bir memlekette hürriyet fikri ve demokratik nizam aleyhinde artık açıkça konuşmak zararlı ve harekete geçmek ise imkânsız bir hal olacak kadar rejim benimsenmiş olursa o takdirde muvaffakiyet için takip olunacak tek yol benimsenmiş olan prensipleri son derece ifrata götürmek suretiyle rejimi soysuzlaştırmaktan ibaret kalır. Bir zamanlar demokratik rejimin memlekette yerleşmesini türlü politika oyunlariyle, tehdit, cebir ve tazyiklerle, hattâ 1946 seçimleri gibi görülmemiş siyasi zorbalık tatbikatiyle önlemeye çalışanların, iktidardan düşer düşmez aşırı ve müfrit hürriyet taraftarı kesilmiş olmalarını başka bir izaha bağlıyabilmek imkânsız görünüyor.

Şimdi bunlar demokrasiyi istedikleri gibi tefsir etmekte bâzı mefhumları da mahsus maksatlarına göre mânalandırmaya çalışmaktadırlar. Milletimizin takibetmekte olduğu inkılâp ve itilâ yolu üzerine dizilmek istenen ve sıralanmaya çalışılan türlü maniaların ve birtakım heyulâ ve korkulukların hakiki hüviyetlerini ortaya koymakta çekineceğimiz hiçbir cihet yoktur.

Kıymetli arkadaşlarım,

Biraz önce demokrasinin mânevi ikliminin yaratılmasının ehemmiyetinden bahsetmiştik. Devlet memurlarımızın bu iklimin yaratılması ve demokrasimizin tekemmül ettirilip payidar hale getirilmesindeki tesir ve hizmetlerinin büyük olacağına işaret etmek yerinde olur. Bu sebeple, rejimimizin meselelerinden olarak, Devlet memurlarımız hakkında da bâzı mütalâalar serdetmemize müsaadelerinizi rica ederim.

Evvelâ şurasını arzedelim ki, Devlet memurlarımızın şu veya bu memuriyette bulunmaları aralarında hiçbir esaslı bir tefrikın zaruretine delâlet etmez. Aynı içtimai muhitte yetişen, aynı ilim müesseselerinden feyiz alan memleket evlâtlarının Devletin farklı faaliyet şubelerinde bulunmalarına rağmen aynı şerefe ve kıymete sahip bulunduklarına kaniiz. Hangi vazifede bulunursa bulunsun Devlet memurlarımızın hususiyle yüksek makamlara gelmiş bulunanların sırasına göre, milyonlarla ifade olunabilecek veya memleketin umumi menfaatlerini ehemmiyetli surette alâkadar edebilecek çok mühim tasarruflarda bulundukları açık bir hakikattır. Memurlarımız ancak bulundukları hizmetlerin hususiyetlerine göre hükümlere tâbi olurlar ve bu hükümler bir imtiyaz mânasına gelmez. Umumiyetle Devlet memurlarımızın en büyük ekseriyeti demokratik rejimimizin inkişafını derin gönül ferahlığı içinde karşıladıklarını ve ona hizmet için ellerinden gelen her gayreti sarfetmekte olduklarını memnuniyetle ifade etmek isteriz.

Bu memlekette daha yakın zamanlara kadar

totaliter bir idarenin hüküm sürmüş olduğunu ve Devlet memurlarımızın büyük çoğunluğunun böyle bir idarenin gereklerine ve isteklerine göre yetiştirilmiye çalışılmış bulunduğunu hatırlamak bugünkü vaziyetin ne derecelerde memnuniyeti mucip bulunduğunu derhal kavramak için kâfi gelir sanırız.

Bu memlekette yakın zamanlara kadar bütün unsurlariyle bir tahakküm idaresinin hüküm sürmüş olduğunda kimse şüphe edemez. Partilerin kurulmasından evvelki devir, yani en küçük ve ehemmiyetsiz bir itiraz ve tenkidin bile vatan ihaneti sayıldığı yıllar, örfi idareler, fevkalâde mahkemeler, vatandaşların toptan nefyi ve tağripleri ve Varlık Vergisi devirleri malûm. Fakat çok partili devir başladıktan sonra dahi siyasi kanaatlerinden dolayı vatandaşlara tatbik edilen zulüm ve tazyik şekilleri, hele 1946 seçimlerinin bütün vatan sathında nasıl bir siyasi zulüm ve zorbalık hâdisesi şeklinde tatbik edilmiş olduğunu da henüz kimse unutmuş değildir. İşte sabık idare zamanında Devlet memurumuz da o rejimin türlü tatbikatına maalesef ve kanaati rağmına herkes gibi boyun eğmek mecburiyetinde kalmıştır.

Fikrimizi daha açmak için devam ediyoruz .

Bugün üniversite muhtariyetinin iktidarımız tarafından zedelendiği haykırılmakta ve mahkemelerimizin tazyik altında bulunduklarından şikâyet olunmaktadır. Eski devrin şimdicik bahsetmiş olduğumuz türlü tazyik ve zulüm hâdiseleri cereyan ederken o zaman da muhtar olduğu ilân edilen üniversitelerimizin ilmî istiklâl ve muhtariyetlerinin icabı olarak nazari sahada ve talebelerini bile tenvir etmek imkânına sahip olamamışlardır. Bugün ise, bu muhtariyetin hudutları zaman oluyor ki günlük ve fiilî politika yapmaya kadar genişletilmiş bulunuyor.

Müstakil olduğu ilân olunan mahkemelerimiz ise yine o zaman zati hakka ve adalet fikir ve duygusuna muhalif kanun ve tatbikat karşısında vicdani kanaati ne olursa olsun sadece ve tabiî ve haklı olarak seyirci kalmak mecburiyetinde bulunuyordu.

Çünkü hürriyet bir bütündür. Bütün memleket hürriyetsizliğin çemberi içine alınmışken sen muhtarsın veya sen müstakilsin demekle ve bir biniş giydirmekle ne muhtariyet ne de istiklâl gerçekleştirilmiş olur. Bu sözlerimizle Devlet memurlarımızın nerelerden gelip bugüne kadar hepimizin göğüslerini kabartacak bugünkü mükemmel demokratik zihniyete sahip olarak vazife görmekte olduklarına ve bunun en güzel tarafını bir kat daha tebarüz ettirmiş bulunduğumuza kaniiz.

Muhterem arkadaşlar,

Demokrasinin tekemmül ettirilmesinde adalet cihazının vazifesinin ehemmiyeti aşikârdır. Bu itibarla demokratik rejime dair olan bahsi kapamadan bu mevzua da kısaca temas etmek istiyoruz.

Siyasi tenkid ve fikir hürriyeti ile sövüp sayma, hakaret ve tezyif, hattâ cemiyetin nizamını bozma teşebbüs ve hareketleri arasındaki hudut kolaylıkla teşhis edilebilecek kadar muayyen olmak lâzımgelir. Şayet bu hududun bâzı noktalarda muayyen olmaması veya hürriyetin mânasının yanlış anlaşılması neticesi olarak hakaret ve saire gibi memnu fiil ile fikir ve tenkid hürriyetinin birbirinden ayırdedilememesi hali, demokrasimizin soysuzlaşmadan ve garbın örnek tatbikatına uygun olarak geliştirilmesi mevzuunda hususi bir ehemmiyet arz eder.

Bu takdirde memnu fiillerin hududunu daha sarih olarak çizmek ve suç unsurlarını daha katî olarak tarif etmek hürriyet ve haysiyetlerin korunması ve nihayet demokratik rejimin selâmeti bakımından bir zaruret olur. Binaenaleyh tatbikattan ders alarak suç hudut ve unsurlarını kimsenin yanılmıyacağı bir katiyetle tesbit etmek hususunda Yüksek Heyetinizin kanuni tedbirlerin alınmasına lüzum göreceğine kaniiz.

Vatandaşların, politikacıların, siyaset adamlarının şahsi şeref ve haysiyetlerini ayaklar altına almak ve hürriyetlerini daima tehdit altında bulundurmak bir itiyat haline gelmiş ise buna yüksek müdahalenizle süratle son vermek icabeder.

Muhterem milletvekili arkadaşlarım,

Teşekküre şayan bir hakikat olarak ifade edeyim ki, adalet mensuplarının büyük ekseriyeti bu mevzuda hakiki demokratik zihniyeti lâyıkiyle kavrıyarak gereken hassasiyeti göstermektedirler. Ancak zaman zaman ve yer, yer, hattâ ehemmiyetli yerlerde ve kilit noktalarında demokratik anlayışın zayıf olduğunu bazan elemle müşahede etmekte olduğumuzu yüksek huzurunuzda ifade etmekten de çekin-

miyeceğiz. (Soldan, alkışlar ve bravo sesleri) Çünkü adaletin eline onun tatbik edeceği kanunları veren Yüksek Heyetinizdir.

Muhterem arkadaşlar,

Demokratik rejimimizin önümüzdeki yıllarda muhtemel inkişafları hakkındaki görüşlerimizi böylece arz ettikten sonra Devletin diğer faaliyet sahalarındaki hattı hareket ve siyasi noktai nazarımızın izahına geçeceğim.

Sözlerimize, 1950 senesinde iktidara geldiğimiz zaman tatbika koyduğumuz programın esaslarını bir kere daha hatırlatmayı bundan sonraki çalışmalarımızın istikametlerini daha vazıh bir şekilde göstermek bakımından faydalı bulmaktayız.

Aziz arkadaşlarımız,

Hatırlanacağı veçhile 1950 de partimizin Hükümet programı iki kısmı ihtiva etmekte idi.

Birinci kısım, elimize mamur bir vatan devredilmekte olduğu iddialarına karşı o günkü durumu hakiki çehresiyle Büyük Meclise arzetmek, memleket işlerinin umumi manzarasına kısaca göz atarak, karşısında bulunduğumuz mesele ve müşkülleri bir arada gözden geçirmek gayesini istihdaf ediyordu.

Filhakika uzun süren tek parti hâkimiyet devrinden bize intikal eden millî ve siyasi murakabeden mahrum bir idarenin, hata, israf ve ifratlarla dolu iktisadi ve malî bir politikanın, imtiyazlı bir himaye altında verimsiz çalışan pahalıya maleden ve pahalı satan Devlet işletmeciliğinin, memleket menfaatlerine bir türlü uydurulamıyan kredi prensip ve usullerinin ve hemen her hizmet sahasında yer tutmuş sakim yollar, kötü itiyat ve hatalı zihniyetlerin önümüze çıkarmış bulunduğu engelleri, nereden ve ne şekilde işe başladığımızı gösterme bakımından, umumi efkâr önünde kısaca da olsa açıklamakta zaruret vardı.

1950 Hükümet programımızın ikinci kısmına gelince ,bu kısımda o zaman neler yapmak istediğimizi ,izah eedrken başlıca esas olarak, milletimizin yüksek vasıflarına, yurdumuzun sahip bulunduğu geniş tabiî kaynaklara uygun bir iktisadi ve malî politika takibi suretiyle. asırlarca geri kalmış olan memleketimizin bugünün ileri milletleri seviyesine yükseltilmesinin hedef tutulacağını ifade etmekte idik.

İktisadi ve malî politikamızın esasları neler olacağına dair o zamanki tasavvurlarımız ise şöylece hulâsa olunabilir :

1. Nüfusumuzun % 80 inin iştigal mevzuunu ve geçim vasıtasını, millî ekonomimizin temelini, sanayi ve ticaretimizin ana kaynağını teşkil eden ziraatimiz büyük bir dikkat ve ehemmiyetle ve ön plânda ele alınacaktır.

2. Memleketin iktisadi cihazlandırılması süratlendirilecek, bütün malî ve iktisadi imkânlarımız ,âzami nispette iktisadi kalkınmanın emrine tahsis olunacaktır.

3. Hususi teşebbüsün çalışması ve gelişmesi için lüzumlu hukuki ve fiilî emniyet havasının yerleşmesini temine mâtuf bütün tedbirler alınacaktır. Memlekette mevcut sermaye ve tasarrufların istihsale akması teşvik ve temin olunacaktır.

4. Yabancı teşebbüs, sermaye ve tekniğinden geniş ölçüde faydalanmanın şartları tahakkuk ettirilecek ve icapları yerine getirilecektir.

5. Devlet bütçelerinin cari hizmetler ve sarfiyatında âzami tasarrufla hareket edilecek, memleketin iktisadi takatiyle mütenasip denk ve muvazeneli bütçeler getirilecek, buna mukabil iktisadi kalkınmaya ve bir kül halinde bütün vatandaşların istihsal gayretleri ve faaliyetlerini desteklemeye mâtuf sermaye yatırımlarına mümkün olan en geniş hissenin ayrılması temin edilecektir.

İşte beş maddede hulâsa ettiğimiz o zamanki programımızın iktisadi ve malî kısmının 1950 Mayısından bugüne kadar geçen dört yıl içinde mütemadi gayret ve çalışmalarla tatbiki sayesindedir ki, evvelden tasavvuru dahi mümkün olmıyan emsalsiz kalkınma hamleleri tahakkuk ettirilmiştir. Başta ziraatimiz olmak üzere bütün istihsal kollarında, ihracat ve dış ticaret hacmımızda üç misline yakın artışlar elde edilmiştir. Millî gelirde, Devlet gelirlerinde, Devlet bütçelerinde ve Devlet Bütçelerinden ayrılan istihsale sermaye yatırımlarında görülmemiş artışlar temin olunmuş, Devlet yolları, il ve köy yolları, limanlar, sulama tesisleri, barajlar, elektrik santralleri gibi bellibaşlı bayındırlık ve imar işleriyle ana iktisadi tesisler inşaatında daha evvel tasavvuru dahi mümkün olmıyan başarılar elde edilmiş ve ayrıca sağlık, maarif ve ziraat hizmetlerinde mühim adımlar atılmış, hülâsa bir kül halinde memleket ekono-

misine çok geniş imkânlar ve kuvvetler getirilmiştir.

Arkadaşlar;

1950 yılında iktidara geldiğimiz tarihlerde malî ve iktisadi imkânlarımızın son derece mahdut bulunmasına rağmen bu kadar büyük neticeler elde etmiş olan iktidarımızın düne nazaran bugün çok daha geniş imkânlara sahip bulunduğu göz önünde tutulduğu takdirde gelecek dört yıllık devre zarfında, umumiyetle memleketin kalkınması ve imarı hususlarında, milletimizin hayat seviyesinin yükseltilmesi ve her sahada bütün Devlet hizmetlerinin daha tatmin edici bir şekilde ifası mevzularında kolaylıkla çok daha büyük başarıların elde edilebileceğini katiyetle ifade edebiliriz. Çalışkan Türk milletinin ve Türk iktisadi zekâsının bu başarıların elde edilmesinde esas unsuru teşkil ettiği muhakkaktır.

Hususi teşebbüs erbabının, bütün çiftçi ve işçi vatandaşlarımızın, devamlı gayretleri ve randımanlı çalışmalariyle Hükümet tedbirleri birleşince yurdumuzun kısa bir zamanda mamur hale geleceğinde şüphemiz yoktur.

Muhterem arkadaşlarım;

Müsaadenizle iktisadi ve malî politikamızın esasları üzerinde sözlerime devam edeceğim. Memleketin iktisadi kalkınmasını tahakkuk ettirmek ve iktisadi cihazlanma gayretlerimizi süratle ve geniş mikyasta artırmak hususundaki azim ve kararımızı ifade ederken bütün çalışmalarımızda, iktisadi ve malî istikrara büyük kıymet ve ehemmiyet vermekte devam edeceğimizi bilhassa belirtmek isteriz.

Şimdiye kadar elde edilen müspet neticelere ilâve olarak bundan sonra daha büyük işleri tahakkuk ettirmek için iktisadi ve malî istikrarın muhafazası ehemmiyetlidir. Deflâsyoncu bir politikanın bütün iktisadi ve malî kaynakları kısırlaştırıp akamete uğrattığında şüphe olunamaz. Buna mukabil iktisadi ve malî politikada istikrarı muhafaza gayesinden uzaklaşmanın da aynı derecede zararlı olduğuna kani bulunuyoruz.

Paramızın kıymetinin muhafazası mevzuunda katiyetle ifade edeceğimiz kararımız şudur ki, her türlü menfi propagandaların hilâfına paramızın kıymetinde hiçbir değişiklik asla hatırımıza gelemez. İktidara geldiğimiz günden beri, milletçe ve Hükümet olarak iktisadi ve malî sahada azimli ve dikkatli çalışmaları icabettiren büyük bir kalkınma hamlesine girişmiş bulunuyoruz. Memleketi hakiki ve devamlı bir refaha götürecek tek yolun da bu vâdideki çalışmalar olduğuna kaniiz. Bu kanaatle çalışan ve bu çalışmaları müspet ve fiilî neticelerini daha şimdiden elde etmeye başlamış bulunan bir iktidarın para kıymetinde değişiklik yapmak gibi suni usullere müracaat etmesi katiyen bahis mevzuu olamaz. (Soldan, bravo sesleri, alkışlar)

Zira para kıymetinde yapılacak değişiklikler memlekette istihsale yatırılacak sermaye maliyetlerini yükseltmek, iç piyasada suni bir surette fiyatları zorlamak, millî emeğin değerini düşürmek, istihsal mallarımızın ve ihracatımızın satınalma kudretini azaltmak, dış memleketlere karşı vecibelerimizi ağırlaştırmak ve külfetlerimizi artırmak demek olur. Binaenaleyh para kıymetinde yapılacak ayarlama veya düşürmelerin süratli inşa ve inkişaf safhasında bulunan millî ekonomimizi ve millî kalkınma hamlelerimizi sekteye uğratmaktan başka bir netice vermiyeceğine kaniiz. Görülüyor ki, memleketin iktisadi ve malî durumunda bizi bu neviden ameliyelere zorlıyan hiçbir sebep mevcut değildir.

Muhterem arkadaşlarım,

Şimdi bankacılığımız ve kredi mevzuuna geliyorum :

Millî istihsali artırmaya mâtuf gayretlerin ve bilcümle iktisadi faaliyetlerin müsaait kredi imkânlarına, sağlam esaslar üzerine kurulmuş kuvvetli ve mazbut banka hizmetlerine ihtiyaç arzetmekte olduğu malûmunuzdur. İstihsale sermaye yatırımlarının teşvikı ve millî tasarrufun istihsal faaliyetlerine tevcihi için Bankalar Kanunu ile menkul kıymetler ve kambiyo borsaları mevzuatının bu yeni anlayışla ele alınmasını ve bilhassa sanayi erbabı ve madencilerle denizcilerimizin kredi imkânlarına kavuşturulmasını icabettirmektedir. Gerek bu sahaların ve gerek diğer istihsal ve iş kollarının ihtiyaçlarını göz önünde tutarak hazırlanacak olan yeni kanun tasarıları önümüzdeki devrede tetkik ve tasvibinize arzolunacaktır.

Bu memleketin iktisadi kalkınmasının süratle tahakkuk ettirilmesinde ve istihsal hacmının artırılmasında hulâsa umumiyetle iktisadi faaliyetlerde hususi teşebbüs ve sermayeyi esas addetmekte ve ona en büyük kıymeti atfetmekteyiz. Gerek parti programımızda gerekse 1950 Hükü-

met beyannamesinde açıkça ifade edildiği veçhile hususi teşebbüs ve sermayenin geliştirilmesine, emniyet ve huzur içinde ve Devlet iktisadi teşebbüsleriyle eşitlik şartları içinde çalışabilmesini temin edecek şartların tahakkukuna, ayrıca geniş imkân ve yardımlardan faydalandırılmalarına, lâyık olduğu ehemmiyeti vermekte devam edeceğiz. Bu cümleden olmak üzere son dört sene içinde büyük bir inkişafa mazhar kılınan küçük sanat erbabı ve esnaf teşekküllerinin takviyesine, muasır memleketlerdeki emsalleri seviyesine çıkarılmasına ve kredi ihtiyaçlarının karşılanmasına çalışacağız. (Soldan, alkışlar).

Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu ile petrollerimizin işletilmesi mevzuundaki tedbirlerimizde de gayet kararlıyız.

Memleketin sanayileşmesinde, zengin tabiî kaynaklarımızın ve petrollerimizin bir an önce işletmeye açılmasında ve milletimizin hizmetine arzında yabancı sermaye ve teknik bilginin teşriki mesaisine verdiğimiz ehemmiyet, her türlü menfi neşriyat ve propagandalara rağmen, milletimizin tam tasvibine mazhar olmuş bulunmaktadır.

Geçen devre zarfında Yüksek Meclisin kabul buyurduğu kanunlar arasında, Yabancı Sermaye Yatırımlarını Teşvik Kanunu ile Petrol Kanunu, iktisadi kalkınmamızda ve Millî inkişafımızda hususi bir ehemmiyet ve mevki işgal edecektir. Henüz birkaç ay önce meriyete vaz'edilmiş olan bu kanunların tatbikatından beklediğimiz feyizli neticeleri asıl önümüzdeki yıllardan itibaren elde etmeye başlıyacağız. Memleketimize gelerek, yerli sermaye ve teşebbüsün yanıbaşında ve onunla iş birliği halinde çalışmak istiyen yabancı sermaye, teşebbüs erbabı ve teknisiyenlere her türlü kolaylık ve imkânlar sağlanmış bulunmaktadır. Bu vâdideki faaliyetlerimize ve yabancı sermayenin memleketimize akmasını temin hususundaki gayretlerimize hızla devam eyliyeceğiz.

Kıymetli arkadaşlarım;

Şimdi memleketimizde yapılmakta olan misli görülmemiş sermaye yatırımları ile milletimizin hayat seviyesinin süratle yükselmesi karşısında ortaya çıkan geniş ithalât yapmak ihtiyacı ile dış tediye zorlukları hakkında kısaca izahta bulunacağım.

Bütün memleket mikyasında bu derecede azametli ve süratli iktisadi kalkınma hamleleri kolay ve rahatça tahakkuk ettirilen neviden bir şey değildir. İktisadi cihazlanma safhasında bulunan ve bu cihazlanmayı en kısa zamanda kuvveden fiile çıkarmak azmi ile çalışan her memleket, zaman zaman birçok müşkülâtla mücadele etmek, muayyen devrelerde bâzı sıkıntılara göğüs germek mevkiindedir. Hususiyle son zamanlara kadar istihsal kaynakları geliştirilmemiş, her türlü sınai tesisten mahrum bırakılmış, en basit ihtiyaç maddelerini dahi hariçten ithal etmek durumunda bulunan memleketimiz için bu husus, üzerinde ehemmiyetle durulacak bir vakıadır. Bir taraftan ihracatımızı artırıp ithalâtımızı memleketimizde kuracağımız sanayi mamüllerinin istihlâki suretiyle aramak için istihsal hacmını artıracak envestismanlara gitmek diğer taraftan da iktisadi kalkınma dolayısiyle artan istihlâk seviyesini tatmin etmek, yabancı memleketlerden geniş mikyasta ithalât yapılmasını icabettirmektedir.

İktisadi kalkınma devrelerinin zaruri bir şartı bulunan bu yüksek seviyeli ithalâtın mucip olduğu muvakkat tediye güçlükleri ve geçici döviz darlığının tesirlerinin izalesi mevzuu üzerinde dikkat ve hassasiyetle durulmakta devam olunacaktır.

Memleketin iktisadi kudretini artırmaya ve bütün vatandaşların istihsal faaliyetlerini desteklemeye mâtuf temel tesislere ait sermaye yatırımlarını uzun ve orta vâdeli dış kredilerle finanse etmek hususundaki faaliyetlerimize hız ve vüsat verilecektir.

Memleketimizin bugünkü geniş ihtiyaçları, mahrumiyetleri ve dertleri 1950 senesine kadar yapılan yatırımların hiçbir mâna ifade etmiyecek kadar az ve verimsiz sahalara tevcih olunmasından ileri gelmektedir. İktidarımız tarafından girişilmiş bulunan muazzam sermaye yatırımları tahakkuk ettikçe, kurulan tesisler işletmeye açıldıkça müstakbel refah ve kalkınmamızın kaynakları da süratle inkaşafa mazhar olacaktır.

Son dört yıl içinde sarfettiğimiz gayretler neticesinde süratle artmaya başlamış bulunan millî istihsalimiz ve daha şimdiden birkaç mislini bulmuş olan ihracat kudretimiz sayesinde ve yakın bir istikbalde, halihazır geçici tediye güçlüklerimizin bertaraf edildiği ve dış malî ve iktisadi münasebetlerimizde hakiki ve çok

yüksek seviyeli bir muvazeneye ulaşıldığı vakit bugünkü çalışmalarımızın ve gayretlerimizin kıymet ve ehemmiyeti daha iyi anlaşılmış olacaktır.

Muhterem arkadaşlarım,

Bütçe ve vergi politikamızın esaslarının izahına gelince, bu mevzuların iktidarımızın bütçe gerekçelerinde ve bütçe nutuklarında teferruatlı olarak Yüksek Meclise ve bütün memleket efkârına defaatla arz edilmiş bulunduğu malûmunuzdur.

1950 senesinde iktidarı devraldığımız günden beri merhale merhale tatbik mevkiine koyduğumuz bu esaslar sayesinde bütçelerimiz, yüksek seviyeler ve devamlı bir inkişaf seyri içinde memleketimizin ihtiyaçlarına uygun hakiki bir muvazene ve denkliğe ulaştırılmış, Devlet sarfiyatında ,her türlü lüks, israf ve if - ratlardan kaçınılmış,

Eski devirlerde Devlet bütçeleri için ağır ve iktihamı güç bir yük teşkil eden, gösterişli oldukları nispetinde verimsiz ve akim mevzulara tevcih edilmiş bulunan tahsisler tamamen bertaraf olunmuş, memleketin iktisadi kalkınmasının temel mevzularını teşkil eden sahalara ve istihsale sermaye yatırımlarına, nafıa, sağlık, maarif ve ziraat hizmetlerine lâyık oldukları ehemmiyet verilmiştir.

Bu suretle bir taraftan bütçe kaynakları takviye ve tarsin edilirken diğer taraftan Devletin, vergi şeklinde halktan aldığı paralar, yeni istihsal kaynakları, servet, sermaye ve çeşitli Devlet hizmetleri şeklinde ve daha büyük kıymetler halinde tekrar aziz milletimizin istifadesine ve emrine arz edilmiş bulunmaktadır.

Hükümetimiz bundan sonra da ,aynı istikametteki çalışmalarına hızla devam edecek ,halen 1950 senesine nispetle bir misli artmış bulunan malî kaynaklarımız ve bütçe imkânlarımızla iktisadi ve millî kalkınmamızı süratle tahakkuk ve tekemmül ettirmeye, âmme hizmetlerini daha çok verimli bir hale getirmeye, memleket ihtiyaçlarına daha iyi cevap vermeye, halkımızın huzur, refah ve saadetini daha mükemmel şekilde tahakkuk ettirmeye çalışacaktır.

Bütçelerimizin, yurdun iktisadi takati ile mütenasip ve hakiki mânası ile muvazeneli ve sağlam karakterinin muhafazasına dikkat olunacaktır.

Malûm olduğu üzere, geçen dört yıl zarfında Devlet gelirlerinin ve vergi politikamızın esaslarını tâyin ederken, gelir mevzuatının, memlekette inkişaf etmekte olan iş hayatını şu veya bu şekilde tazyik etmemesine ve bu gelişmenin normal ve tabiî istikametlerini her hangi bir şekilde bozmamasına, vergilerimizin memlekette sermaye teşekkül ve terakümünü zedelememesine büyük bir hassasiyetle itina edilmiştir.

Bu esaslara göre tanzim olunan gelir politikamızın hedefi, devamlı surette artan millî gelirle mütenasip olarak, Devlete daha fazla varidat sağlamak ve bu vasıta ile memleketin gittikçe hızlanan kalkınma hamlelerini, bunlara muvazi olarak desteklemek ve bugünün telâkkilerine uygun bir surette âmme hizmetlerini daha geniş ve daha tatminkâr bir şekilde ifa eylemek olmuştur.

Bu hedefler tâyin edilirken, verginin bir malî vasıta olduğu kadar sosyal ve ekonomik maksatlara müteveccih bulunması lâzımgeldiği hususu da göz önünde tutulmuş bulunmaktadır.

Bu gayelerin tahakkuk ettirilmesi için, 1950 yılından bu yana yaptığımız çalışmalar ve başardığımız işler arasında, Gelir, Muamele, Yol, Hayvanlar ve Şeker İstihlâk Vergileriyle Gümrük Resmi kanunlarında ve Vergi Usul Kanununda esaslı tadilât ve ıslahat yapılmış, millî istihsal ve millî gelir sahalarında elde edilen artışlara dayanan muazzam miktarlarda gelir tezayütleri sağlanmış, aynı zamanda, vasıtalı vergilerle küçümsenmiyecek indirimler yapılmış, az kazançlı vatandaşların vergilerinde ehemmiyetli hafiflemeler temin olunmuştur.

Önümüzdeki devre zarfında, vergi ıslahat programımıza biraz evvel ifade ettiğimiz prensipler ve hedefler dairesinde devam olunacaktır.

Bu cümleden olmak üzere, vergi sistemimizin temelini teşkil eden Gelir ve Kurumlar vergilerini memleket realitelerine ve Devlet ihtiyaçlarına, vergi ve sosyal adalet kaidelerine daha uygun bir şekilde tadil ve ıslah edeceğiz.

Esnaf Vergisi süratle ele alınacak ve kazançları az olan yüz binlerce küçük esnafın mutlak surette vergi dışında bırakılması teklif olunacaktır. (Soldan, bravo sesleri ve alkışlar)

Geçen devrede kısmen kaldırılmış olan Hayvanlar Vergisinin bakıyesinin de 1955 yılında ilgasını teklif etmek suretiyle bu iptidai vergiyi tamamiyle tasfiye etmiş olacağız. (Soldan bravo sesleri ve alkışlar) Veraset ve İntikal Vergisi de ıslah edeceğimiz vergiler arasına alınmış bulunmaktadır. Böylece esasları hazırlanmış bulunan vesıtasız vergilerimiz ahenkli bir manzume haline getirilmiş olacak ve zamanla tekâmül ettirilmesine çalışılacaktır.

Vergi sistemimizin ikinci grupunu teşkil eden Muamele ve İstihlâk vergilerinin esaslı surette ıslahı, bu devrede yapacağımız vergi çalışmalarının başlıca mevzularından birini teşkil etmektedir.

Sınai hayatımızın inkişafı bakımından mahzurları malûmunuz bulunan İmalât Muamele Vergisini, bugünkü şekil ve tatbikatı ile ortadan kaldırmaya karar vermiş bulunuyoruz. (Soldan, alkışlar, bravo sesleri)

Böylece mükellef tatmin edilmiş olacak ve bu vergiye tevcih edilmiş olan bütün şikâyetler tamamen ortadan kalkmış bulunacaktır.

Muhterem arkadaşlar,

Zirat işlerimizi de kısaca gözden geçirmek yerinde olur.

Ziraat istihsal mevzuunda, Hükümetinizin isabetli tedbirleri sayesinde elde olunan neticeler, eski devirlerle kabili kıyas olmıyacak derecede farklı ve memleketimizin yüzünü güldürür mahiyette olmuştur. Bu mevzu da dört seneden beri takibetmekte olduğumuz ziraat politikası, yeni Hükümetinizin de üzerinde dikkatle yürüyeceği politika olacaktır. Bu politikanın isabetini, sadece yakın senelere kadar halkımızın yiyeceği ekmeklik buğdayı hariçten ithal ederken iki, üç sene gibi çok kısa bir devre zarfında hububat istihsal eden memleketler arasında altıncı ve ihracatçı memleketler arasında da dördüncülük gibi ehemmiyetli bir mevki almış bulunmamız sarahatle göstermektedir. (Soldan, alkışlar ve bravo sesleri)

Memleketimizin ana gıda ve ihraç maddesi olan hububatın ıslah ve standardizasyonu üzerinde daha esaslı ve geniş çalışmalarda bulunmak zirai plân ve programlarımızın başlıca mevzuları meyanında bulunmaktadır.

Hububat mevzuundaki çalışmalarımız daha büyük bir itina ve titizlik ile devam ettirilecek, bu arada dış piyasaların istediği evsaf ve çeşitlerin yetiştirilmesine ve taammümüne gayret sarf olunacaktır.

Dış ticaretimizin ehemmiyetli bir mevkii olan pamuğun da bilhassa sulama, gübreleme ve iyi vasıflı tohumlukların teşhisi suretiyle istihsal miktarının artırılması ve kalitesinin yükseltilmesi hususundaki plânlı çalışmalara devam olunacaktır.

Daha bugünden dünya pamuk istihsalinde yedinci ve pamuk ihracatında da beşinci dereceyi almış bulunuyoruz.

Zirai kalkınmamızın başlıca mevzularından zirai mücadele, köy sulama, kimyevi gübre ve toprak, bağcılık ve meyvacılık, çayır mera ve yem netbatları, hayvancılık, zirai öğretim ve bakım işleri de ön plânda ve ehemmiyetle ele aldığımız ve geniş mikyasta tatbikatına geçtiğimiz zirai meselelerimiz arasındadır.

Gayretlerimizin derecesine bir mikyas olarak hububat tohumu tevziatı mevzuunda bir, iki rakam arz edelim. Eski iktidar zamanına ait olan 1946 - 1949 tarihleri arasındaki dört yıllık devre zarfında dağıtılan hububat tohumlarının yekûnu 148 637 ton iken bizim yanlız bu yıl dağıttığımız hububat tohumu miktarı 174 030 tonu bulmuştur. (Soldan alkışlar)

İstihsalimizin artışında en mühim âmillerden biri olarak telâkki ettiğimiz ziraatimizin makineleştirilmesi işine devam edeceğiz ve çiftçimizi bir taraftan traktörlerle, diğer taraftan da hayvanla çekilen modern ziraat aletleri ile cihazlandıracağız. Hususi küçük ziraat işletmelerimizin büyük bir hızla teçhizi ziraatimize daha da ileri bir veçhe vermekte gecikmiyecek ve kağnı ve karasaban son senelerini de ikmal ederek tarihe karışmış olacaktır. (Soldan alkışlar)

Ziraatimizin süratle inkişafını bir taraftan da elverişli bir fiyat politikasının tatbiki ile alâkalı görmekteyiz.

Zirai mahsullerimizin fiyatlarını dünya fiyatlarına intibak ettirmek arzu ve gayretlerimizin yanında istihsalimizi artırmak için gereken yerlerde teşvik edici bir fiyat politikası takibetmeyi de lüzumlu görmekteyiz.

Buğday fiyatlarını düşürmemek de esaslı prensibimiz olacaktır. (Soldan bravo sesleri, alkışlar)

Ormanlarımız mevzuunda teessürle kaydedeceğimiz cihet, yeni Orman Kanununun geçen devrede çıkarılamamış olmasıdır.

Ancak iktidara geldiğimiz günden itibaren mevcut kanunun halkımız aleyhinde olan tatbikatını hafifletmiş, hâd bir halde bulunan umumi şikâyeti kanun değişmemiş olduğu halde asgari hadde indirmiş bulunuyoruz. Kanunu süratle çıkarmak yüksek heyetinize mevdu bir keyfiyet olduğu gibi önümüzdeki yıllarda memleket ormancılığını kıymetlendirmek için gereken tedbirleri peyderpey almakta devam edeceğiz.

Hayvancılığımıza gelince :

Memleketimizin geniş bir istihsal şubesi ve servet kaynağı olan hayvancılığımıza öteden beri ehemmiyet vermekteyiz. Ancak bir istihsal ve servet kaynağı olmanın yanında, hayvancılığımız bugün başlıca gıda maddelerimizle sanayiimizin muhtaç bulunduğu hammaddelerin kaynağı olmak bakımından birden bire yeni bir ehemmiyet kazanmış bulunuyor.

1950 yılında memleketimizde mevcut hayvan miktarı 48 milyon iken bugün 64 milyona yükselmiş ve hayvan ihracı da son derece tahdidedilmiş olmasına rağmen memleket ihtiyaçlarının tatmin edilememesi gibi bir mesele olarak karşımızdadır.

Filhakika bütün istihlâk maddelerinde olduğu gibi memleketimizde hayvan artışının büyük bir hızla devamı, artan ihtiyaçlarımızı karşılıyabilmek için hayvancılığımızı süratle inkişaf ettirmek zaruretini ortaya çıkarmış bulunuyor.

Hayvancılığımızın istikbalini şiddetle alâkadar eden bir mesele de ziraat arazisinin 1950 ye nazaran % 40 nispetinde artmış olması ve daha da artmakta devam edeceğinin şüphesiz bulunması ve netice olarak meralarımızın süratle daralmakta olmasıdır.

İşte bu sebepledir ki entansif hayvan yetiştiriciliğinin süratle inkişafını temin etmek, her bakımdan daha şümullü ve geniş tedbirlerin tatbikına girişmek, hayvancılık kredisini süratle arttırmak, neslin ıslahı için gerekli yerlerde suni tohumlama istasyonları vücuda getirmek ve hastalıklarla mücadeleyi şiddetlendirmek kararındayız.

Geçen dört yıl zarfında, maziden intikal edip gelen çeşitli zorluklar ve kötü itiyatlar ciddî gayretlerimizle birer birer yenilerek yurdun her tarafında hususi teşebbüsün de müessir iştirakiyle yeni yeni fabrikaların, termik ve hidro - elektrik enerji santrallerinin, baraj ve benzeri muazzam tesislerin temelleri atılmış ve inanılmaz bir şevk ve gayretle bunların inşalarına girişilmiştir.

Yapılan ve yapılmakta olan yollar ve köprüler, limanlar, iskele ve barınaklar ve hava meydanları bu fabrika, baraj ve santrallerle bir arada düşünülecek olursa bütün bunların ancak ve ancak iktidarımız tarafından yurt hizmetine ve millet refahına verilen ehemmiyet ve neticeye karşı duyulan inancın büyüklüğü ve derinliği sayesinde tahakkuk ettirilmekte olduğu anlaşılır.

Büyük çaplı muazzam inşaatın yanı sıra köy yolları ve köy sularına verilen ehemmiyet ve elde olunan muvaffakiyetli neticeleri de hatırlatmak yerinde olacaktır.

Önümüzdeki çalışma devrelerinde yalnız bugün başlanmış olan işlere devam etmek değil, aynı zamanda yeni yeni hamlelere girişmek her çeşit imkânlardan istifade ederek zirai ve sınai kalkınmamızı hızlandırmak, yollarımızı, barajlarımızı, limanlarımızı, hava meydanlarımızı, köy yolları ve içme sularını yapmak, köy meskenlerinin inşası, köylerimizin elektriğe kavuşması için gerekli tedbirleri almak ve bu memleketi en kısa zamanda bir mamure haline getirmek âzim ve kararındayız. (Soldan, alkışlar ve bravo sesleri).

Memleket müdafaasından iktisadi kalkınmaya kadar müessiriyet derecesi ve şümulü malûm olan ve buna rağmen yıllar boyunca sürüp giden acı bir kararsızlığın kurbanı olarak, toprak altında mühmel ve faydasız uyuyup kalan petrollerimizin yurt faydasına ve milletimizin istifadesine girmesini temin için aldığımız kararın Büyük Millet Meclisince, kanunlaştırılmak suretiyle tasvip buyurulduğu malûmunuzdur.

Bu husustaki çalışmalarımıza asla ara vermeksizin devam ederek petrollerimizi memleket için müsmir bir hale getireceğiz.

Toprak tevzii ve tapulama işlerine gelince :

Bu işlerde son dört yıl zarfında elde edilmiş bulunan ve iktidarımızdan önceki devrelere nazaran 12 misli bir hacım ifade eden bü-

yük başarılar, Büyük Meclisçe 9 ncu devrede kabul edilen kanunlar ve yapılan bâzı tadillerden de istifade olunarak hızlandırılacağı gibi, metot değişiklikleri ve idarelerin teknik cihazlarla teçhizi sayesinde daha süratli ve daha müspet neticeler alınacağı şüphesiz bulunmaktadır.

Muhterem arkadaşlar;

Adalet işlerimizde ise kabul ettiğimiz prensip ve tuttuğumuz yol, vatandaşlarımızın huzur ve emniyet içerisinde rahatça çalışma ve yaşamaları için şart olan teminatlı ve umumi vicdanı tatmin eyliyecek bir adalet ve vatandaşın muhabbet ve itimadına dayanan bir idare sisteminin tahakkuk ettirilmesi olmuştur.

Diğer âmme hizmetlerinde olduğu gibi adalet ve idare işlerinde de hizmetleri mümkün mertebe halka yaklaştırmak ve bunların ifasında sürat, intizam, sadelik ve verimlilik sağlamak dört yıldan beri sarfettiğimiz gayretlere istikamet vermiştir. Bundan böyle de çalışmalarımıza aynı istikamette devam edeceğiz.

Sıhhat işlerimize gelince :

Sıhhat hizmetleri sahasında da dört yıl zarfında yapılan çalışmalar ve elde edilen neticeler verimli ve pek büyük olmuştur.

1950 yılında sağlık işleri için tahsis edilen 60 milyon liraya mukabil 1954 te 128 milyon lira tahsis edilmiş bulunduğuna, devralınan 16 sağlık merkezinin 242 ye, yatak adedinin 7 759 dan 15 871 e çıkarılmış olduğuna, sadece 7 adedden ibaret bulunan verem hastane ve pavyonlarının 84 e ve bunlardaki yatak adedinin de 1 097 den 6 357 ye çıkarıldığına işaret etmek sağlık sahasındaki gayretlerimizi açıkça gösterebilir.

Önümüzdeki devre zarfında da sağlık sahasında girişilen bu gayretlerimize devam edeceğimiz gibi Millî sağlığın ve onunla çok sıkı bir irtibat halinde bulunan nüfus artımının kıymet ve chemmiyetini göz önünde tutarak vatandaş sağlığını mutlak koruma ve bu hususta çalışmaları köylere kadar götürme kararındayız. (Soldan, bravo sesleri).

Muhterem arkadaşlar;

Şimdi de maarif işlerimize geleceğim :

Hür ve müstakil bir millet olarak yaşamanın teminatını yalnız memleketin maddî kudret ve takatinde değil, aynı zamanda halkın ve gençliğin mânevi değerlerle teçhizinde bulan iktidarımızın maarif sahasına hayati bir chemmiyet atfetmesi elbetteki tabiî idi.

1950 yılında iktidara geldiğimiz zaman ilk iş olarak iktisadi kaynaklarımızı ve malî imkânlarımızı takviye edecek işlere girişmiş olmamıza rağmen maarif hizmetlerine 1950 nin 197 milyon lirasına mukabil 1954 yılında 313 milyon lira tahsis etmiş bulunuyoruz.

İktisadi tedbirlerimizin müspet neticeleri ve malî takatimizde husule gelen inkişaf üzerine önümüzdeki devrede, bütün idari hizmet şubelerinde olduğu gibi, maarif sahasında da, iktidarımızdan evvelki devirlerle mukayese edilemiyecek derecede hummalı hareketlere girişmenin zamanı artık gelmiş bulunmaktadır. Gelecek yıllarda, bu sahada çok mühim neticeler elde edeceğimizden emin bulunuyoruz.

İş hayatımıza gelince :

Geçen son dört yıl zarfında memleketimizin kavuştuğu büyük iktisadi inkişaf ve iş hacmında meydana gelen artış işçi ve iş veren münasebetlerini iktidarımızdan evvelki zamanlara nispetle çok daha ehemmiyetli bir hale getirmiş bulunmaktadır. Bu sebeple önümüzdeki devrelerde de iş verenlerimizle işçi münasebetlerinin içtimai adalet prensiplerine uygun olarak kanun ve nizam yollariyle düzenlenmesine bilhassa dikkat ve itina gösterilecektir.

Dış siyasetimize gelince :

Takibedeceğimiz dış siyaset hakkında da uzun izahlara girişmek istemiyoruz, çünkü dört yıldan beri dış münasebetlerimizi idare eden ana prensipler, her vesile ile izah edilmiş olduğu gibi, bunların nasıl tatbik edildiği ve ne gibi müspet neticeler elde olunduğu da, memleketin içinde ve dışında, tamamiyle malûm bulunuyor.

İktidara geldiğimiz zaman, dünyanın yegâne müşterek emniyet teşkilâtı olan Atlântik Paktı dışında bırakılmış bulunan memleketimiz, iki yıldan az bir zaman zarfında bu teşkilât içinde yer almış, ve böylece, kendi emniyetini ve müdafaa imkânlarını çok geniş nispette sağlamakla beraber NATO ya da mühim bir kuvvet unsuru temin etmiştir. Halbuki bizden evvelki iktidar, bu hususta sarfettiği mesai hiçbir netice vermeyince, Türkiye için bu Pakta girmek imkânı olmadığını son başvekilinin lisanı ile itiraf zorunda kalmıştı.

Biz NATO Teşkilâtı içinde, müşterek dünya emniyetinin sağlanması hususundaki faaliyetimizi devam ettirirken, diğer taraftan da cihan sulhünün yeni tertiplerle temin ve takviyesi hususunda çalışmaktan geri durmadık : Yunanistan ve Yugoslavya ile akdettiğimiz Ankara Andlaşmasını her imkân ve şeraitin müsaadesi nispetinde daha kuvvetlendirmeye sarfı mesai etmekteyiz.

Bu vesile ile dost Yugoslavya'nın Sayın Devlet Reisi Mareşal Tito'nun memleketimize yaptığı ziyaretin mesut hâtırasından bahsetmekten büyük bir memnuniyet duymaktayız. (Soldan, alkışlar)

Şu son aylarda Pakistan ile de bir anlaşma akdetmiş bulunuyoruz. Bu anlaşmalar Atlântik Paktı gibi, Birleşmiş Milletlerin yüksek ideallerine dayanan müşterek sulh ve emniyet tertipleridir.

Dünya sulhünü ve medeniyetini tehdit eden umumi tehlike karşısında, bunu karşılıyacak kudrette ve gediksiz bir emniyet sistemi veya birbirini tamamlıyacak emniyet sistemleri kurmak, sulh ve hürriyet âşıkı bütün milletler gibi bizim de başlıca gayemizdir. Bundan dört yıl evvel, Birleşmiş Milletler tarafından Kore'de müşterek emniyet cephesinin kurulmasında Türkiye'nin takibettiği faal ve dürüst siyaset o günden bugüne kadar her meselede tecelli etmiş, ve dış siyasetimizin sağlam ve insani prensiplere bağlı olduğu umumiyetle kabul edilmiştir.

Müşterek emniyet meselesinden bahsederken, bu hususta şimdiye kadar maddi ve mânevi büyük fedakârlıklar yapmış ve yapmakta olan Birleşik Amerika'ya karşı şükran ve muhabbetlerimizi ifade etmek ve karşılıklı itimat ve görüş birliğine dayanan bu münasebetlerin her gün daha kuvvetli inkişafından duyduğumuz bahtiyarlığı belirtmek isteriz. (Bravo sesleri ve alkışlar)

Dost Amerika Birleşik Devletleri Hükümetinin ve halkının Sayın Reisicumhurumuza son seyahatlerinde göstermiş oldukları samimî ve sıcak kabul Türk milletini minnettar bırakmıştır. (Bravo sesleri ve soldan, alkışlar)

Eski ve vefakâr müttefiklerimiz Fransa ve İngiltere ile her sahada yapmakta olduğumuz iş birliğinin her an daha kuvvetlendiğini söylemekle de büyük bir memnunluk duymaktayız. (Soldan, bravo sesleri)

Bu arada, İtalya ve Almanya ile dostluk münasebatımızın çok hızlı bir şekilde gelişip kuvvetlendiğini şükranla ifade ederken Alman şansöliyesi Adenauer'in memleketimizde bıraktığı unutulmaz hâtıraları da yâdetmek isterim. (Soldan, alkışlar)

Önümüzdeki dört yıl zarfında bütün bu münasebetleri mütemadi surette takviyeye çalışacağız. (Soldan bravo sesleri).

Bugün yalnız dost ve müttefiklerimiz değil, iyi niyet sahibi ve sulh ve hürriyet taraftarı bütün milletler bizim dört yıldan beri takibettiğimiz azimli, realist yapıcı siyasetimizi anlamakta, bize itimat etmektedirler. Bunun neticesi olarak Türkiye artık yalnız değildir, onun samimî ve kuvvetli dostları ve müttefikleri vardır. Onun iş birliği aranmakta ve dünya sulhünün başlıca istinatgâhlarından biri olmak itibariyle ona yardım edilmektedir. Memleketimize bugünün en kuvvetli müşterek emniyet sistemi içinde şerefli bir mevki teminine muvaffak olan, ona bütün dünyada büyük bir itibar ve muhabbet sağlıyan dört yıllık dış siyasetimizi, bundan sonra da, faaliyetlerimizi imkânlarımız nispetinde artırarak, takibedeceğiz. (Soldan, bravo sesleri ve sürekli alkışlar)

Aziz arkadaşlarım;

Millî savunmamıza gelince :

Millî varlığımızın en büyük teminatı olan kahraman ordumuz dört yıldan beri gösterilegelen devamlı gayretler sayesinde, miktarı her gün biraz daha artan ve modern silâh ve vasıtalarla teçhiz olunarak şanlı tarihimize lâyık büyük bir kuvvet ve kudretli bir varlık haline gelmiş bulunmaktadır. (Bravo sesleri, şiddetli alkışlar)

İktisadi ve malî imkânlarımızın takati nispetinde ve maddi mânevi bütün kaynaklarımızdan istifade etmek suretiyle kahraman ordumuzu bugünün icaplarına uygun ve her türlü tecavüzü katî olarak önliyecek bir varlık haline getirmek için çalışmalarımıza devam edeceğiz. (Alkışlar). Esasen iktisadi tedbirlerimizin ve kalkınmamızın hedeflerinden başlıcası mümkün olduğu kadar kısa bir zamanda büyük bir orduyu kendi vasıtalarımızla elde tutmaktır. Bunun için iktisadi kalkınmamızı aynı zamanda memleketimizin bekasını temin bakımından da zaruri ad-

dediyoruz. Şimdiye kadar olduğu gibi Millî gelirimizin arttığı nispette ordumuza ayırdığımız tahsisat da artacaktır.

Büyük dostumuz Birleşik Amerika'nın, şayanı şükran olan maddi ve teknik yardımlarından müşterek anlayış içerisinde daha geniş ölçüde ve daha süratle istifade imkânlarını temine çalışacağız. (Alkışlar).

Muhterem arkadaşlar;

Önümüzdeki dört sene zarfında bütçelerimiz Devlet gelirleri yeniden büyük bir inkişafa mazhar olmuş karasaban ve kağnı Türkiye hudutlarından tamamen dışarı atılmış, ziraat, sanayi, madencilik sahalarındaki istihsalâtımız, ihracat ve dış ticaret hacmımız bugünkü seviyesine nispetle birkaç mislini bulmuş, hayvancılığımız çok inkişaf ettirilmiş köy yolları ve köprüleri inşaatı büyük nispette ikmal edilmiş, yol şebekemiz pek ziyade genişletilmiş, bugün inşalarına başladığımız baraj ve elektrik santralleri ve modern tesislerinden çoğu işletmeye açılmış, yeni barajlar ve santraller inşaatına da girişilmiş bulunacaktır. Köy elektrifikasyonu dâvasına da başlanmış ve hattâ ilerletmiş olacağız, radyo istasyonlarımızı, limanlar, hava meydanları, silolar, depolama ve yükleme tesislerimizin inşaatını da ikmal etmiş bulunacağız. Çiftçi ve köy evleri inşası hususundaki hamlelerimiz meyvalarını vermeye başlamış olacak, içme suyu getirilmemiş köy bırakılmıyacak, elektrik ve su tesisatı olmıyan kasaba, ortaokulu ve sağlık merkezi veya hastanesi olmıyan kaza merkezi, lisesiz vilâyet merkezi kalmamış olacak, hulâsa memleketin çehresinden orta çağ mahrumiyetlerinin son izleri de silinecek ve hür, mesut ve müreffeh Türkiye idealinin tahakkuku için lüzumlu bütün tedbirler alınmış ve vasıta ve imkânlar temin edilmiş olacaktır.

Bu suretle birinci Hükümet programında müaşhede ve tesbite çalışılmış olan 1950 Türkiyesine mukabil iki devrelik Demokrat Parti iktidarı sonunda memleketin ilerleme manzarası bu derece farklı bir hale gelecek ve iktidarımızdan öncesiyle kıyaslanamıyacak bir seviyeye ulaşmış bulunacaktır.» (Soldan, bravo sesleri, şiddetli ve sürekli alkışlar).

REİS — Sayın Başvekil Adnan Menderes, kurduğu Hükümetin programını okudu. Bu program hakkında açılacak müzakereye dair Riyasete verilmiş iki takrir vardır. Birisi, Bursa Mebusu Hulûsi Köymen, diğeri Kırşehir Mebusu Osman Bölükbaşı tarafından verilmiştir. Her ikisini de okutup yüksek tasvibinize arz edeceğim.

Yüksek Riyasete

Hükümet programı üzerinde muhalefetin tetkiklerini temin maksadiyle program müzakeresinin 26 Mayıs 1954 Çarşamba gününe talikına karar verilmesini arz ve teklif ederim.

24 . V . 1954
Bursa Mebusu
Hulûsi Köymen

24 . V . 1954

Yüksek Başkanlığa

Başvekil tarafından okunan Hükümet programı hakkında muhalefetin görüş ve temennilerini ifade edebilmek için, program üzerindeki müzakerenin 26 Mayıs 1954 Çarşamba gününe bırakılmasını, teessüs etmiş bulunan teamüle istinaden arz ve teklif ederim.

Kırşehir Mebusu
Osman Bölükbaşı

REİS — Okunan takrirlerin ikisi de aynı mealdedir. Her iki takriri yüksek takdirinize arz ediyorum. Kabul buyuranlar.. Kabul etmiyenler.. İttifakla kabul edilmiştir.

Encümen seçimlerine geçilecektir. Seçimden evvel oturuma 15 dakika ara veriyorum.

Kapanma saati : 16,25

İKİNCİ CELSE

Açılma saati : 16,45

REİS — Reisvekili Tevfik İleri

KÂTİPLER : Sedat Baran (Çorum), İhsan Gülez (Bolu).

REİS — Ekseriyet vardır, celseyi açıyorum.

6. — İNTİHAPLAR

1. — Encümenler intihabı

REİS — Gündem mucibince encümenlerin seçimine geçiyoruz. Daha evvel encümenlerin üye sayısı hakkında bâzı kararlar almak mecburiyetindeyiz. İçtüzük mucibince muayyen sayıdan bazan fazla bazan eksik olabilir. Bu da mebus sayısına ve iş hacmına göre ayarlanabilir. Bu itibarla birer birer oyunuza arz edeceğim.

Adliye Encümeni, üye sayısı 25 iken 16 fazlasiyle 41 oluyor. Reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Arzuhal Encümenini 25 ten iki çıkarmak suretiyle 23 kişi olacaktır. Bu suretle reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Bütçe Encümeni, 16 fazlasiyle 51 kişiden ibaret oluyor, reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Çalışma Encümeni, iki fazlasiyle 17 üyeden ibarettir. Reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Dahiliye Encümeni, bir fazlasiyle 31 üyeden ibaret olmak üzere reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Gümrük ve İnhisarlar Encümeni, 1 fazlasiyle 21 üyeden ibaret olmak üzere reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Hariciye Encümeni, 8 fazlasiyle, 28 üyeden ibaret olmak üzere reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

İktisat Encümeni, 4 noksaniyle 26 üyeden ibaret olmak üzere reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler.... Kabul edilmiştir.

Maarif Encümeni, 3 fazlasiyle 23 üyeden ibaret olmak üzere reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Maliye Encümeni, 1 fazlasiyle 21 üyeden ibaret olmak üzere reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Meclis Kütüphanesi Encümeni, 4 fazlasiyle 8 üyeden ibaret olmak üzere reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Münakalât Encümeni, 2 fazlasiyle 22 üyeden ibaret olmak üzere reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Nafıa Encümeni, 5 fazlasiyle 25 üyeden ibaret olmak üzere reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Sıhhat ve İçtimai Muavenet Encümeni, 14 fazlasiyle 34 üyeden ibaret olmak üzere reyinize arz ediyorum, kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Teşkilâtı Esasiye Encümeni, 6 fazlasiyle 26 üyeden ibaret olmak üzere reyinize arz ediyorum, kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Ticaret Encümeni, 1 fazlasiyle 21 üyeden ibaret olmak üzere reyinize arz ediyorum, kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Ziraat Encümeni, 10 fazlasiyle 35 üyeden ibaret olmak üzere reyinize arz ediyorum, kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi, üçer kişiden ibaret olmak üzere, encümenler tasnif heyetlerini seçiyoruz.

Adliye Encümeni tasnif heyeti:
(Burdur) Hüseyin Çimen (Yok sesleri),
(İstanbul) Celâl Türkgeldi,
(Konya) Mustafa Bağrıaçık,
(Seyhan) Ahmet Topaloğlu.

Arzuhal Encümeni tasnif heyeti:
(Kütahya) İhsan Şerif Özgen,
(Balıkesir) Esat Budakoğlu (Yok sesleri),
(Kütahya) Osman Özbilen,
(Balıkesir) Halil İmre.

Bütçe Komisyonu tasnif heyeti:
(Aydın) Nail Geveci,
(Malatya) Mehmet Kartal (Yok sesleri)
(Kastamonu) Süleyman Çağlar (Yok sesleri),
(Seyhan) Nurullah İhsan Tolon,
(Trabzon) Emrullah Nutku.

Çalışma Encümeni tasnif heyeti:
(Tokad) Mehmet Şahin,
(Hatay) Şevket Sarıcalı,
(Maraş) Remzi Öksüz,
(Kars) Mehmet Hazer (Yok sesleri).

Dahiliye Encümeni tasnif heyeti:
(Sivas) Rifat Öçten (Yok sesleri),
(Gümüşane) Sabri Özcan San,
(Maraş) Nedim Ökmen,
(Samsun) Ekrem Anıt (Yok sesleri),
(Urfa) Mehmet Hatiboğlu.

Divanı Muhasebat Encümeni Tasnif Heyeti:
(Denizli) Osman Ongan,
(Kars) Fevzi Aktaş (Yok sesleri),
(Mardin) Cevdet Öztürk (Yok sesleri),
(Erzurum) İshak Avni Akdağ,
(Trabzon) Halit Ağanoğlu.

Gümrük ve İnhisarlar Encümeni Tasnif Heyeti:
(Kars) Turgut Göle (Yok sesleri),
(Tokad) Hasan Kangal (Yok sesleri),
(Ankara) Hâzım Türegün (Yok sesleri),
(Çankırı) Tahir Akman,
(Tunceli) Arslan Bora,
(İstanbul) Naci Kurt.

Hariciye Encümeni Tasnif Heyeti:
(Bursa) İbrahim Öktem (Yok sesleri),
(Bolu) Lûtfi Oğultürk,
(Erzurum) Esat Tuncel,
(Mardin) Reşit Kemal Timuroğlu.

İktisat Encümeni Tasnif Heyeti :
(Diyarbakır) Yusuf Azizoğlu (Yok sesleri),
(Yozgad) Ömer Lûtfi Erzurumluoğlu,
(İstanbul) Aleksandros Hacopulos (Yok sesleri),
(Sinob) Haşim Tarı (Yok sesleri),
(Çanakkale) İhsan Kanesioğlu,
(Manisa) Muzaffer Kurtanoğlu (Yok sesleri),
(Balıkesir) Mücteba Iştın.

Maarif Encümeni Tasnif Heyeti :
(Ankara) Muzaffer Ergüder,
(Malatya) Mehmet Zeki Tulunay (Yok sesleri),
(Kayseri) İbrahim Kirazoğlu,
(Ankara) Fuad Zincirkıran,

Maliye Encümeni Tasnif Heyeti :
(Giresun) Ali Naci Duyduk,
(Aydın) Zühtü Uray,
(Kütahya) Süleyman Süruri Nasuhoğlu.

Meclis Hesaplarını Tetkik Encümeni Tasnif Heyeti :
(Eskişehir) Muhtar Başkurt (Yok sesleri),
(Tokad) Yusuf Ulusoy,
(Hatay) Şekip İnal,
(Isparta) Zühtü Hilmi Velibeşe (Yok sesleri),
(Aydın) Nihat Iyriboz (Yok sesleri),
(İzmir) Nuriye Pınar.

Meclis Kütüphanesi Tasnif Heyeti :
(Çanakkale) Safaeddin Karanakçı,
(Gümüşane) Ekrem Ocaklı,
(Çoruh) Hilmi Çeltikçioğlu.

Millî Müdafaa Encümeni Tasnif Heyeti :
(Manisa) Hikmet Bayur (Yok sesleri),
(Niğde) Hasan Hayati Ülkün,
(Kütahya) Ahmet İhsan Gürsoy (Yok sesleri),
(Niğde) Hüseyin Avni Göktürk,
(Istanbul) Faruk Nafiz Çamlıbel (Yok sesleri),
(İçel) Hidayet Sinanoğlu (Yok sesleri),
(Seyhan) Lûtfi Sezgin.

Münakalât Encümeni Tasnif Heyeti;
(Zonguldak) Sebati Ataman (yok sesleri),
(Kütahya) Ahmet Kavuncu,

(Afyon Karahisar) Gazi Yiğitbaşı (Yok sesleri),
(Kırklareli) Şefik Bakay (Yok sesleri),
(Yozgad) Ali Ünlüsoy.

Nafıa Encümeni Tasnif Heyeti;
(Ağrı) Nimet Sümer,
(Muğla) Nâtık Poyrazoğlu,
(Konya) Halil Özyörük.

Sıhhat ve İçtimai Muavenet Encümeni Tasnif Heyeti;
(Çorum) Şevki Gürses,
(Erzurum) Abdülkadir Eryurt (Yok sesleri),
(Afyon Karahisar) Sıtkı Koraltan,
(Gümüşane) Zeki Başağ.

Teşkilâtı Esasiye Encümeni Tasnif Heyeti;
(Sivas) Encümenl Damalı (Yok sesleri),
(Amasya) İsmet Olgaç (Yok sesleri),
(Kocaeli) Sefer Göksel,
(Kars) Ali Yeniaras (Yok sesleri),
(Amasya) Mustafa Zeren (Yok sesleri),
(Burdur) Fethi Çelikbaş (Yok sesleri),
(Erzurum) Hâmid Şevket İnce (Yok sesleri),
(Bilecik) İsmail Selçuk Çakıroğlu,
(İçel) Rüştü Çetin.

Ticaret Encümeni Tasnif Heyeti;
(Ankara) Mümtaz Faik Fenik (Yok sesleri),
(Edirne) Hasan Maksudoğlu (Yok sesleri),
(İçel) Refik Koraltan (Yok sesleri),
(Malatya) Esat Doğan (Yok sesleri),
(İzmir) Abidin Tekön,
(İsparta) Kemal Demiralay (Yok sesleri),
(Samsun) Abdullah Keleşoğlu.

Ziraat Encümeni tasnif heyeti :
(Antalya) Fatin Dalaman (Yok sesleri),
(Giresun) Doğan Köymen,
(Trabzon) Pertev Sanaç,
(Bursa) Müfit Erkuyumcu (Yok sesleri),
(Ordu) Feyzi Boztepe (Yok sesleri),
(Bursa) Selim Ragıp Emeç (Yok sesleri),
(Konya) Hamdi Ragıp Atademir (Yok sesleri),
(Trabzon) Süleyman Fehmi Kalaycıoğlu.

Tasnif heyetleri tamamlanmıştır, efendim.

Başlanacak intihap dairesini çekeceğiz. (Ankara).

REİS — Reyini kullanmıyan arkadaş var mı efendim?...

Rey toplama muamelesi bitmiştir. Tasnif neticesine intizaren celseye 15 dakika ara veriyorum.

Kapanma saati : 17,40

ÜÇÜNCÜ CELSE

Açılma saati : 18,05

REİS — Reisvekili Tevfik İleri.

KÂTİPLER : İhsan Gülez (Bolu), Sedat Baran (Çorum).

REİS — Celseyi açıyorum.

Tasnif neticelerini arz ediyorum efendim :

Yüksek Reisliğe

Ankara, 24 . V . 1954

Adliye Encümeni âzalıkları için yapılan seçime 374 âza katılmış ve neticede ilişik listede adları yazılı olanlar hizalarında gösterilen reylerle seçilmişlerdir.

Arz olunur.

İstanbul Mebusu Celâl Türkgeldi — Konya Mebusu Mustafa Bağrıaçık

Seyhan Mebusu Ahmet Topaloğlu

Adliye Encümeni

İsmet Olgaç	Amasya	374
Zafer Gökçer	Ankara	374
Enver Karan	Antalya	374
Nail Geveci	Aydın	374
Cevat Ülkü	Aydın	374
Vacid Asena	Balıkesir	373
Necati Aras	Bingöl	374
Behçet Kayaalp	Burdur	374
Müfit Erkuyumcu	Bursa	373
Servet Sezgin	Çanakkale	374
Celâl Boynuk	Çankırı	374
Asım Emrem	Çankırı	374
Muzaffer Önal	Çoruh	368
İsmail Hadımlıoğlu	Denizli	374
Mehmed Hüsrev Ünal	Diyarbakı	374
Sadık Perinçek	Erzincan	374
Zeki Çavuşoğlu	Erzurum	374
Abdülkadir Eryurt	Erzurum	374
Hâmid Şevket İnce	Erzurum	374
Hicri Sezen	Eskişehir	374
Halis Tokdemir	Gümüşane	374
Said Bilgiç	İsparta	374
Arif Güngören	İzmir	374
İbrahim Us	Kars	374
Osman Nuri Deniz	Kayseri	374
Mehmet Mahmudoğlu	Kırşehir	373
Selâmi Dinçer	Kocaeli	374
Hidayet Aydıner	Konya	374
Tevfik Fikret Baran	Konya	374
Reyhan Gökmenoğlu	Konya	374
Muammer Obuz	Konya	374
Halil Özyörük	Konya	373
Süleyman Süruri Nasuhoğlu	Kütahya	374
Mehmet Zeki Tulunay	Malatya	372
Şemi Ergin	Manisa	374
Mazhar Özsoy	Maraş	374
Hasan Hayati Ülkün	Niğde	373
Şevki Ecevit	Sivas	374
Talât Alpay	Yozgad	374
Mahmut Ataman	Yozgad	374
Nusret Kirişcioğlu	Zonguldak	374

Yüksek Reisliğe

Arzuhal Encümeni âzalıkları için yapılan seçime 373 âza katılmış ve neticede ilişik listede adları yazılı olanlar hizalarında gösterilen reylerle seçilmişlerdir.

Arz olunur.

Kütahya Mebusu İ. Şerif Özgen — Balıkesir Mebusu Halil İmre

Kütahya Mebusu Osman Özbilen

Arzuhal Encümeni

Ahmet Karagür	Balıkesir	373
Ahmet Hatı	Bolu	373
Tahir Akman	Çankırı	373
İbrahim Aydın	Çankırı	373
Hüseyin Ortakcıoğlu	Çorum	373
Hasan Maksudoğlu	Edirne	373
Selâhattin Toker	Elâzığ	373
Tevfik Şenocak	Erzincan	373
Muzaffer Kuşakçıoğlu	Kastamonu	373
Muzaffer Âli Mühto	Kastamonu	373

Abdürrahman Fahri Ağaoğlu	Konya	373
Abdullah Köroğlu	Malatya	370
Nuri Ocakcıoğlu	Malatya	371
Bahaettin Erdem	Mardin	373
Reşit Kemal Timuroğlu	Mardin	371
Salim Çonoğlu	Samsun	373
Salim Serçe	Seyhan	373
Abdurrahman Doğruyol	Sivas	373
Memduh Turhan	Sivas	373
Ahmet Gürkan	Tokad	373
Selâhattin Karayavuz	Trabzon	373
Necati Diken	Zonguldak	373
Edibe Sayar	Zonguldak	373

Yüksek Reisliğe

Bütçe Encümeni âzalıkları için yapılan seçime 377 âza katılmış ve neticede ilişik listede adları yazılı olanlar hizalarında gösterilen reylerle seçilmişlerdir.

Arz olunur.

Aydın Mebusu Nail Geveci — Seyhan Mebusu Nurullah İhsan Tolon

Trabzon Mebusu Emrullah Nutku

Bütçe Encümeni

Arif Demirer	Afyon K.	376
Murad Âli Ülgen	Afyon K.	376
Muhlis Bayramoğlu	Ankara	377
Muhlis Ete	Ankara	377
Şeref Kâmil Mengü	Ankara	377
Mümtaz Tarhan	Ankara	377
Kenan Akmanlar	Antalya	377
Ahmet Tokuş	Antalya	377
Zühtü Uray	Aydın	377
Halil İmre	Balıkesir	377
M. Halûk Timurtaş	Balıkesir	377
Sırrı Yırcalı	Balıkesir	376
Kenan Yılmaz	Bursa	377
Tahsin Uygur	Çankırı	376
Yaşar Gümüşel	Çoruh	377
Yakup Gürsel	Çorum	377
Yusuf Azizoğlu	Diyarbakır	377
Mustafa Ekinci	Diyarbakır	377
İhsan Hamid Tiğrel	Diyarbakır	377
Ömer Faruk Sanaç	Elâzığ	377
Muhtar Başkurt	Eskişehir	376
Abidin Potuoğlu	Eskişehir	375
Ekrem Cenani	Gazianteb	377
Mazhar Şener	Giresun	377
Adnan Tüfekcioğlu	Giresun	376
İbrahim Gürgen	İçel	377
Hâdi Hüsman	İstanbul	377
Behzat Bilgin	İzmir	377
Ziya Termen	Kastamonu	377
Şefik Bakay	Kırklareli	377
Ekrem Alican	Kocaeli	377
Remzi Birand	Konya	377
Muzaffer Kurbanoğlu	Manisa	377
Abdürrahman Bayar	Mardin	377
Nuri Özsan	Muğla	377
Nâtık Poyrazoğlu	Muğla	377
Akif Sarıoğlu	Muğla	377
Hüseyin Avni Göktürk	Niğde	377
Refet Aksoy	Ordu	377
Hüseyin Agun	Rize	377
Sedat Barı	Seyhan	377
Nurullah İhsan Tolon	Seyhan	377
Baki Erden	Siird	377
Nuri Sertoğlu	Sinob	375
Server Somuncuoğlu	Sinob	374
İsmail Hakkı Akyüz	Tekirdağ	376
İhsan Baç	Tokad	375
Süleyman Fehmi Kalaycıoğlu	Trabzon	377
Feridun Ergin	Urfa	377
Kemal Yörükoğlu	Van	377
Hüseyin Balık	Zonguldak	376

Yüksek Reisliğe

Çalışma Encümeni âzalıkları için yapılan seçime 371 âza katılmış ve neticede ilişik listede adları yazılı olanlar hizalarında gösterilen reylerle seçilmişlerdir.

Arz olunur.

Hatay Mebusu Şevket Sarıcalı — Tokad Mebusu Mehmet Şahin

Maraş Mebusu Remzi Öksüz

Çalışma Encümeni

Fuad Seyhun	Ankara	371
Necati Çelim	Aydın	371
Ekrem Yıldız	Bingöl	371
Sabahattin Çıracıoğlu	Bursa	371
Doğan Köymen	Giresun	371
Ahmet Topcu	İstanbul	371
İlhan Sipahioğlu	İzmir	371
Abidin Tekön	İzmir	371
Ahmet Kavuncu	Kütahya	369
Mehmet Kartal	Malatya	371

Kâmil Kırıkoğlu	Malatya	371
Nafiz Körez	Manisa	371
Cevdet Öztürk	Mardin	371
Mehmet Ünaldı	Seyhan	371
Feridun Ayalp	Urfa	371
Celâl Öncel	Urfa	371
Cemal Kıpçak	Zonguldak	371

Yüksek Reisliğe

Dahiliye Encümeni âzalıkları için yapılan seçime 379 âza katılmış ve neticede ilişik listede adları yazılı olanlar hizalarında gösterilen reylerle seçilmişlerdir.

Arz olunur.

Maraş Mebusu
Nedim Ökmen

Gümüşane Mebusu
Sabri Özcan Sarı

Urfa Mebusu
Mehmet Hatiboğlu

Dahiliye Encümeni

Kemal Eren	Amasya	379
Mustafa Zeren	Amasya	379
Âtıf Benderlioğlu	Ankara	379
Lûtfi Oğultürk	Bolu	379
Agâh Erozan	Bursa	379
Safaettin Karanakçı	Çanakkale	379
Zihni Ural	Çoruh	379
A. Hamdi Sancar	Denizli	379
Rükneddin Nasuhioğlu	Edirne	379
İsmail Hakkı Baykal	Gümüşane	379
Tahsin Tola	İsparta	379
Pertev Arat	İzmir	379
Rauf Onursal	İzmir	379
Turgut Göle	Kars	377
Mehmet Hazer	Kars	377
Süleyman Çağlar	Kastamonu	379
Tahir Taşer	Kırşehir	378
Sadettin Yalım	Kocaeli	379
Mekki Keskin	Konya	379
M. Rüştü Özal	Konya	379
Nihat Halûk Pepeyi	Kütahya	379
Yavuz Başer	Muğla	379
Cavit Kavurmacıoğlu	Niğde	379
Feyzi Boztepe	Ordu	379
Muhittin Özkefeli	Samsun	379
Ahmet Kınık	Seyhan	379
Ercüment Damalı	Sivas	377
Pertev Sanaç	Trabzon	379
Yusuf Aysal	Uşak	379
Muslih Görentaş	Van	379
Sebati Ataman	Zonguldak	379

Yüksek Reisliğe

Divanı Muhasebat Encümeni âzalıkları için yapılan seçime 372 âza katılmış ve neticede ilişik listede adları yazılı olanlar hizalarında gösterilen reylerle seçilmişlerdir.

Arz olunur.

Erzurum Mebusu
İshak Avni Akdağ

Denizli Mebusu
Osman Ongan

Trabzon Mebusu
Halit Ağanoğlu

Divanı Muhasebat Encümeni

Şevki Hasırcı	Bilecik	372
Reşat Akşemsettinoğlu	Bolu	372
Kemal Biberoğlu	Çorum	372
Mustafa Gülcügil	Denizli	372
Sırrı Atalay	Kars	371
M. Ali Ceylân	Kırklareli	372
Mehmet Fahri Oral	Malatya	371
Halim Şatana	Mardin	372
Sadettin Ertur	Niğde	372
Ekrem Anıt	Samsun	372
Rahmi Ozan Gümüşoğlu	Samsan	372
Bahattin Örnekol	Sivas	372
Fethi Mahramlı	Tekirdağ	372
Samim Yücedere	Tekirdağ	372
Selâhattin Gülüt	Tokad	372
Ömer Sunar	Tokad	372
Bahri Turgut Okaygün	Tunceli	372
Aziz Özbay	Urfa	372
Muzaffer Timur	Urfa	372
Ömer Lûtfi Erzurumluoğlu	Yozgad	372

Yüksek Reisliğe

Gümrük ve İnhisarlar Encümeni âzalıkları için yapılan seçime 366 âza katılmış ve neticede ilişik listede adları yazılı olanlar hizalarında gösterilen reylerle seçilmişlerdir.

Arz olunur.

Çanırı Mebusu
Tahir Akman

İstanbul Mebusu
Naci Kurt

Tunceli Mebusu
Arslan Bora

Gümrük ve İnhisarlar Encümeni

Halis Öztürk	Ağrı	366
Sabri Çonkar	Bolu	366

Rıza Topcuoğlu	Erzurum	366
Abdülkadir Atik	Gazianteb	366
Samih İnal	Gazianteb	366
Abdullah Cilli	Hatay	366
Şemsettin Mursaloğlu	Hatay	366
Kemal Güven	Kars	366
Şefik Çağlayan	Muş	364
Gıyasettin Emre	Muş	366
Ömer Güriş	Samsun	366
Abdullah Keleşoğlu	Samsun	366
Hâdi Uzer	Samsun	366
Haşim Tarı	Sinob	365
Hüseyin Çitili	Sivas	366
Etem Erdinç	Sivas	366
Hasan Kangal	Tokad	366
Mahmut Goloğlu	Trabzon	366
Mehmet Hatiboğlu	Urfa	366
Numan Kurban	Yozgad	366
Hâşim Tatlıoğlu	Yozgad	366

Yüksek Reisliğe

Hariciye Encümeni âzalıkları için yapılan seçime 395 âza katılmış ve neticede ilişik listede adları yazılı olanlar hizalarında gösterilen reylerle seçilmişlerdir.

Arz olunur.

Bolu Mebusu Erzurum Mebusu
Lûtfi Oğultürk Esat Tuncel
Mardin Mebusu
Reşit Kemal Timuroğlu

Hariciye Encümeni

Saip Özer	Afyon K.	375
Mümtaz Faik Fenik	Ankara	375
Hulûsi Köymen	Bursa	375
Nureddin Fuad Alpkartal	Çanakkale	375
Bedi Enüstün	Çanakkale	375
Ali Çobanoğlu	Denizli	375
Rıfkı Salim Burçak	Erzurum	375
Bahadır Dülger	Erzurum	375
Lûtfi Kırdar	İstanbul	374
Nadir Nadi	İstanbul	375
Hamdullah Suphi Tanrıöver	İstanbul	375
Nuri Yamut	İstanbul	375
Nebil Sadi Altuğ	İzmir	375
Cihad Baban	İzmir	375
Sadık Giz	İzmir	375
Nuriye Pınar	İzmir	375
Ekrem Hayri Üstündağ	İzmir	375
Turgut Göle	Kars	375
Basri Aktaş	Kastamonu	375
Hamza Osman Erkan	Kocaeli	375
Ziyad Ebüzziya	Konya	375
Samet Ağaoğlu	Manisa	375
Hikmet Bayur	Manisa	375
Adnan Karaosmanoğlu	Manisa	375
Zeyyat Mandalinci	Muğla	375
Ahmet Topaloğlu	Seyhan	375
Suat Bedük	Siird	375
Muhit Tümerkan	Sinob	372

Yüksek Reisliğe

İktisat Encümeni âzalıkları için yapılan seçime 380 âza katılmış ve neticede ilişik listede adları yazılı olanlar hizalarında gösterilen reylerle seçilmişlerdir.

Arz olunur.

Balıkesir Mebusu Yozgad Mebusu
Mücteba Iştın Ömer Lûtfi Erzurumluoğlu
Çanakkale Mebusu
İhsan Karasioğlu

İktisat Encümeni

Abdullah Gedikoğlu	Ankara	380
Hilmi Çeltikçioğlu	Çoruh	380
İhsan Daî	Gazianteb	380
Ali Ocak	Gazianteb	380
Hamdi Bozbağ	Giresun	380
Tahsin İnanç	Giresun	380
A. Feyzi Atahan	Hatay	380
Şevket Sarıcalı	Hatay	380
Nazim Bezmen	İstanbul	380
Seyfi Gögen	İstanbul	380
Naci Kurt	İstanbul	380
Nizamettin Âli Sav	İstanbul	380
Hanri Soriano	İstanbul	380
Abdullah Aker	İzmir	380
Ali Yeniaras	Kars	380
Osman Bölükbaşı	Kırşehir	380
Osman Özbilen	Kütahya	380
İsmail Hakkı Veral	Kütahya	380
Nüvit Yetkin	Malatya	380
Sabri İşbakan	Ordu	380
İsmet Uslu	Seyhan	380
Muzaffer Harunoğlu	Trabzon	380
Emrullah Nutku	Trabzon	380
İsmail Şener	Trabzon	380
Suat Başol	Zonguldak	380
Avni Yurdabayrak	Zonguldak	380

24 . V . 1954

Yüksek Reisliğe

Maarif Encümeni âzalıkları için yapılan seçime (372) âza katılmış ve neticede ilişik listede adları yazılı olanlar hizalarında gösterilen reylerle seçilmişlerdir.

Arz olunur.

Ankara Mebusu Fuad Zincirkıran — Ankara Mebusu Muzaffer Ergüder

Kayseri Mebusu İbrahim Kirazoğlu

Maarif Encümeni

Kasım Küfrevi	Ağrı	372
Âliye Temuçin	Ankara	372
Mekki Said Esen	Balıkesir	372
Yahya Pelvan	Balıkesir	372
Mehmet Özbey	Burdur	372
Nuri Togay	Çanakkale	372
Mehmet Karasan	Denizli	372
Halil Turgut	Diyarbakır	372
Cemal Köprülü	Edirne	372
Veysel Varol	Erzincan	372
Sabri Özcan San	Gümüşane	372
Rüştü Çetin	İçel	372
Aleksandros Hacopulos	İstanbul	372
Remzi Çakır	Kars	372
Servet Hacıpaşaoğlu	Kayseri	372
Hamdi Ragıp Atademir	Konya	372
Ahmet Morgil	Rize	372
Halit Ağanoğlu	Trabzon	372
Mustafa Reşit Tarakçıoğlu	Trabzon	372
Osman Turan	Trabzon	372
Fethi Ülkü	Tunceli	372
Orhan Dengiz	Uşak	372
Danyal Akbel	Yozgad	372

24 . V . 1954

Yüksek Reisliğe

Maliye Encümeni âzalıkları için yapılan seçime (365) âza katılmış ve neticede ilişik listede adları yazılı olanlar hizalarında gösterilen reylerle seçilmişlerdir.

Arz olunur.

Giresun Mebusu Ali Naci Duyduk — Aydın Mebusu Zühtü Uray

Kütahya Mebusu Süleyman Sururi Nasuhoğlu

Maliye Encümeni

Osman Talu	Afyon K.	365
Hâmit Koray	Amasya	365
Selâhattin Baysal	Bolu	365
Şevki Gürses	Çorum	365
Baha Koldaş	Çorum	365
Sabri Erduman	Erzurum	365
Übeydullah Seven	Hakkâri	365
Fahrettin Ulaş	İstanbul	365
Mehmet Hazer	Kars	365
Hakkı Kurmel	Kayseri	365
Nüzhet Akın	Kocaeli	365
Esat Doğan	Malatya	365
Abdullah Aytemiz	Maraş	365
Ahmet Bozdağ	Maraş	365
Abdülkadir Kalav	Mardin	365
Ahmed Nuri Kadıoğlu	Niğde	365
İzzet Akçal	Rize	365
Hamdi Tekay	Samsun	365
Şükrü Uluçay	Samsun	365
Mustafa Akçalı	Seyhan	365
Mehmet Daim Süalp	Siird	365

24 . V . 1954

Yüksek Reisliğe

Meclis Hesaplarının Tetkikı Encümeni âzalıkları için yapılan seçime (376) âza katılmış ve neticede ilişik listede adları yazılı olanlar hizalarında gösterilen reylerle seçilmişlerdir.

Arz olunur.

İzmir Mebusu Nuriye Pınar — Hatay Mebusu Şekip İnal

Tokad Mebusu Yusuf Ulusoy

Meclis Hesaplarının Tetkikı Encümeni

Mehmet Enginün	Edirne	376
Salih Fuad Keçeci	Eskişehir	376
Halit Zarbun	Gümüşan	376
Kemal Demiralay	İsparta	376
Faruk Nafiz Çamlıbel	İstanbul	376
Hüsnü Yaman	Kırklareli	376
Mehmet Kartal	Malatya	376
Osman Kavrakoğlu	Rize	376
Ferid Tüzel	Samsunn	376
Nurettin Ertürk	Sivas	376

Yüksek Reisliğe

Kütüphane Encümeni âzalıkları için yapılan seçime (368) âza katılmış ve neticede ilişik

listede adları yazılı olanlar hizalarında gösterilen reylerle seçilmişlerdir.

Arz olunur.

Çoruh Mebusu — Hilmi Çeltikçioğlu
Gümüşane Mebusu — Ekrem Ocaklı
Çanakkale Mebusu — Safaeddin Karanakçı

Meclis Kütüphanesi Encümeni

Ömer Bilen	Ankara	368
Nihat İyriboz	Aydın	368
Selim Ragıp Emeç	Bursa	368
Cevat Köstekçi	Çorum	368
Celâl Ramazanoğlu	Hatay	368
Ali Galib Bubik	Kütahya	368
Mehmet Şahin	Tokad	368
Yusuf Ulusoy	Tokad	368

24 . V . 1954

Yüksek Reisliğe

Millî Müdafaa Encümeni âzalıkları için yapılan seçime (368) âza katılmış ve neticede ilişik listede adları yazılı olanlar hizalarında gösterilen reylerle seçilmişlerdir.

Arz olunur.

Niğde Mebusu — Hüseyin Avni Göktürk
Niğde Mebusu — Hasan Hayati Ülkün
Seyhan Mebusu — Lûtfi Sezgin

Millî Müdafaa Encümeni

Muzaffer Ergüder	Ankara	268
Seyfi Kurtbek	Ankara	368
Fahri Belen	Bolu	368
Kemal Yaşınkılıç	Edirne	368
Hüsnü Göktuğ	Elâğız	368
Mehmet Şevki Yazman	Elâğız	368
İshak Avni Akdağ	Erzurum	368
Ali Fuad Cebesoy	İstanbul	368
Ziya Köktürk	İstanbul	368
Zeki Rıza Sporel	İstanbul	368
Tahsin Yazıcı	İstanbul	368
Ali Muzaffer Tanöver	Kastamonu	386
Kâzım Meriç	Kocaeli	368
Şemsi Akoğlu	Muş	368
Ali Ulvi Arıkan	Niğde	368
Zihni Üner	Niğde	368
Kemal Balta	Rize	368
Sinan Tekelioğlu	Seyhan	368
Şerafettin Ayhan	Sinob	368
M. Nurettin Turgay	Sivas	368
Hulûsi Bozbeyoğlu	Tokad	368
Osman Hacıbaloğlu	Tokad	368
Sami Orberk	Trabzon	368
Arslan Bora	Tunceli	368
Saim Önhon	Urfa	368

Yüksek Reisliğe

Münakalât Encümeni âzalıkları için yapılan seçime (371) âza katılmış ve neticede ilişik listede adları yazılı olanlar hizalarında gösterilen reylerle seçilmişlerdir.

Arz olunur.

Afyon Karahisar — Gazi Yiğitbaşı
Kütahya — Ahmet Kavuncu
Yozgad — Ali Ünlüsoy

Münakalât Encümeni

Rıza Çerçel	Afyon K.	371
Necmi İnanç	Ankara	371
Fuad Zincirkıran	Ankara	371
Asım Okur	Antalya	371
Mücteba Iştın	Balıkesir	371
Arif Kalıpsızoğlu	Balıkesir	371
Yümnü Üresin	Bilecik	371
Nusrettin Barut	Bitlis	371
Salâhattin İnan	Bitlis	371
İhsan Karasioğlu	Çanakkale	371
Sabahattin Parsoy	Edirne	371
Mustafa Rahmi Sanalan	Erzincan	371
Kemal Güven	Kars	370
Sefer Göksel	Kocaeli	371
Sabahattin Sönmez	Konya	371
Hilmi Özbay	Malatya	370
Melih Koçer	Manisa	371
Etem Aybar	Mardin	371
Kâzım Oskay	Sivas	371
Necmi Arman	Tekirdağ	371
Ali Ünlüsoy	Yozgad	371
Hakkı Hilâlcı	Zonguldak	371

Yüksek Reisliğe

Nafıa Encümeni âzalıkları için yapılan seçime (370) âza katılmış ve neticede ilişik lis-

tede adları yazılı olanlar hizalarında gösterilen reylerle seçilmişlerdir.

Arz olunur.

Konya
Halil Özyörük

Ağrı
Nimet Sümer

Muğla
Nâtık Poyrazoğlu

Nafıa Encümeni

Attilâ Konuk	Antalya	370
Ali Ferruh Yücel	Bursa	370
Mecit Bumin	Çoruh	370
Baha Akşit	Denizli	370
Osman Ongan	Denizli	370
Ragıp Karaosmanoğlu	Diyarbakır	370
Şevki Erker	Erzurum	370
Esat Tuncel	Erzurum	370
Süleyman Kuranel	Gazianteb	370
Cevdet San	Gazianteb	370
Abdullah İzmen	Giresun	370
Necmi Ateş	İstanbul	370
Emin Onat	İstanbul	370
Nâzım Batur	Kastamonu	370
Hilmi Dura	Kastamonu	370
Mustafa Bağrıaçık	Konya	370
Himmet Ölçmen	Konya	370
Ahmet Fırat	Malatya	369
Hayri Büke	Manisa	370
Mehmet Fahri Mete	Rize	370
Zahit Akdağ	Seyhan	370
M. Vehbi Dayıbaş	Sinob	369
Nuri Demirağ	Sivas	370
Hasan Oral	Urfa	370
Sabih Duralı	Zonguldak	370

Yüksek Reisliğe

Sıhhat ve Içtimai Muavenet Encümeni âzalıkları için yapılan seçime (375) âza katılmış ve neticede ilişik listede adları yazılı olanlar hizalarında gösterilen reylerle seçilmişlerdir.

Arz olunur.

Afyon Karahisar
Sıtkı Koraltan

Gümüşane
Zeki Başağa

Çorum
Şevki Gürses

Sıhhat ve İçtimai Muavenet Encümeni

Nimet Sümer	Ağrı	375
Talât Vasfi Öz	Ankara	375
Fatin Dalaman	Antalya	375
Burhanettin Onat	Antalya	375
A. Baki Ökdem	Aydın	375
Muharrem Tunçay	Balıkesir	375
Talât Oran	Bilecik	375
İbrahim Öktem	Bursa	375
Kenan Çığman	Çankırı	375
Ali Rıza Kılıçkale	Çorum	375
Ali Rıza Karaca	Denizli	375
Fikri Arığ	Diyarbakır	375
Hasan Numanoğlu	Erzurum	375
İsmail Sayın	Eskişehir	375
Zeki Başağa	Gümüşane	375
Şekip İnal	Hatay	375
A. Mithat Kuseyrioğlu	Hatay	375
Aziz Köksal	İçel	375
Mehmet Ünal	İçel	375
İrfan Aksu	İsparta	375
Zakar Tarver	İstanbul	375
Necdet İncekara	İzmir	375
Hasan Erdoğan	Kars	374
Ahmet Bilgin	Kırşehir	374
Ziya Atığ	Kocaeli	375
Sıtkı Salim Burçak	Konya	375
Ahmet Koyuncu	Konya	375
Ahmet İhsan Gürsoy	Kütahya	375
Tevfik Ünsalan	Malatya	373
Hüseyin Ülkü	Niğde	375
Fazıl Erim	Ordu	375
Selâhattin Orhon	Ordu	375
Veysi Oran	Siird	375
Zeki Erataman	Tekirdağ	375

Yüksek Reisliğe

Teşkilâtı Esasiye Encümeni âzalıkları için yapılan seçime (373) âza katılmış ve neticede ilişik listede adları yazılı olanlar hizalarında gösterilen reylerle seçilmişlerdir.

Arz olunur.

Bilecik Mebusu
İsmail Selçuk Çakıroğlu

Kocaeli Mebusu
Sefer Göksel

İçel Mebusu
Rüştü Çetin

Teşkilâtı Esasiye Encümeni

Kemal Özçoban	Afyon K.	373
Ramiz Eren	Ankara	373
Hâzım Türegün	Ankara	373
Raif Aybar	Bursa	373
Hüseyin Fırat	İçel	373

Zühtü Hilmi Velibeşe	İsparta	373
Celâl Türkgeldi	İstanbul	373
Halûk Ökeren	İzmir	373
Mehmet Ali Sebük	İzmir	373
Sırrı Atalay	Kars	371
Ali Yeniaras	Kars	371
Kâmil Gündeş	Kayseri	373
Turan Güneş	Kocaeli	373
Tarık Kozbek	Konya	373
Yunus Muammer Alakant	Manisa	373
Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlu	Manisa	373
Muhlis Tümay	Manisa	373
Mehmet Cemil Bengü	Ordu	373
Fazlı Ertekin	Ordu	373
Memiş Yazıcı	Ordu	373
Enver Batumlu	Seyhan	373
Cavid Oral	Seyhan	373
Rifat Öçten	Sivas	373
Ferid Alpiskender	Tekirdağ	373
Sabri Dilek	Trabzon	373
İhsan Aktürel	Yozgad	373

Yüksek Reisliğe

Ticaret Encümeni âzalıkları için yapılan seçime (369) âza katılmış ve neticede ilişik listede adları yazılı olanlar hizalarında gösterilen reylerle seçilmişlerdir.

Arz olunur.

Âza
Edirne
Hasan Maksudoğlu

Âza
İzmir
Abidin Tekön

Âza
Samsun
Abdullah Keleşoğlu

Ticaret Encümeni

Gazi Yiğitbaşı	Afyon K.	369
Hamdi Bulgurlu	Ankara	369
Enver Güreli	Balıkesir	369
Muhlis Erdener	Bursa	369
Halûk Şaman	Bursa	369
Baha Cemal Zağra	Bursa	369
Kemâl Terzioğlu	Çorum	369
Eyüp Şahin	Diyarbakır	369
Cemil Önder	Erzurum	369
Fevzi Aktaş	Kars	369
Nazifi Şerif Nabel	Kastamonu	369
Hamdi Başak	Kocaeli	369
Muhittin Güzelkılınç	Konya	369
Mahmut Karaküçük	Maraş	369
Remzi Öksüz	Maraş	369
Abdullah Eker	Samsun	369
Haşim Tarı	Sinob	369
Hüseyin Yüksel	Sivas	369
Hakkı Gedik	Uşak	369
Hilmi Durmaz	Van	369
Hamit Kartal	Van	369

Yüksek Reisliğe

Ziraat Encümeni âzalıkları için yapılan seçime 374 âza katılmış ve neticede ilişik listede adları yazılı olanlar hizalarında gösterilen reylerle seçilmişlerdir.

Arz olunur.

Giresun Mebusu
Doğan Köymen

Trabzon Mebusu
Pertev Sanaç

Trabzon Mebusu
Süleyman Fehmi Kalaycıoğlu

Ziraat Encümeni

Sıtkı Koraltan	Afyon K.	374
Hüseyin Tiryakioğlu	Afyon K.	373
Faruk Çöl	Amasya	374
Dağıstan Binerbay	Ankara	374
Ahmet Tekelioğlu	Antalya	374
İsmail Selçuk Çakıroğlu	Bilecik	374
Sait Göker	Bingöl	374
Mithat Dayıoğlu	Bolu	374
Hüseyin Çimen	Burdur	374
Sadettin Karacabey	Bursa	374
Refet Tavaslıoğlu	Denizli	374
Suphi Ergene	Elâzığ	374
Hüsnü Çanakçı	Erzincan	374
Salâhattin Ünlü	Gaziaanteb	374
Ali Naci Duyduk	Giresun	374
Ekrem Ocaklı	Gümüşane	374
Ali Muhsin Bereketoğlu	Hatay	374
Yakup Çukuroğlu	İçel	374
Hidayet Sinanoğlu	İçel	374
Muzaffer Balaban	İzmir	374
Rıza Yalçın	Kars	372
Salim Esen	Kastamonu	374
Emin Develioğlu	Kayseri	374
Mahmut Erbil	Kırklareli	374
Fikret Filiz	Kırklareli	374
Osman Alişiroğlu	Kırşehir	373
Cemal Tüzün	Kocaeli	373
Nüzhet Unat	Kocaeli	374

Abdi Çilingir	Konya	374
Sudi Mıhçıoğlu	Manisa	373
Ahmet Kadoğlu	Maraş	374
Turan Akarca	Muğla	374
Bekir Baykal	Ordu	374
Lûtfi Sezgin	Seyhan	374
Hâcim Yılmaz	Uşak	374

REİS — Encümenlerin seçimleri bitmiştir, arkadaşların bir an evvel toplanıp reis ve mazbata muharrirlerini seçip Riyasete bildirmelerini rica ederim.

26 Mayıs Çarşamba günü saat 15 te toplanmak üzere celseyi kapatıyorum.

Kapanış saati : 18,25

7. — ARİZALAR VE TELGRAFLAR

Büyük Millet Meclisinin 10 ncu Devresinin Fevkalâde İçtimaına başlaması münasebetiyle gönderilen tebrik telgrafları :

İzmir : Çimentaş Sanayi İşçileri Sendikası Reisi;

Malatya : Çukurdere Ocak Başkanı ve Emir Özenkan;

Torul : Sive Köyü D. P. Ocak Başkanı Yaşar Yaprak;

Soma'da Linyit İşçileri Sendikası adına;

Taşağıldan Cemil Karahasan;

İstanbul Ayakkabı İmalâtçıları İş Veren Sendikası Genel Başkanı Ömer Lûtfi Şirin.

T. B. M. M. Matbaası